

हस्तकला

समाचार

मुख्यपत्र

नेपाल हस्तकला महासंघ

वर्ष १६

२५ औं वार्षिक साधारण सभा विशेषाङ्क, श्रावण/भाद्र, २०६६

अंक १०१

चाँदीमा क्याडमियम मिसावट: प्रभाव र समाधान गोष्ठी

क्याडमियम हेर्दा चाँदी जस्तै देखिने सस्तो धातु हो। कम तापक्रममा पग्लने यस धातुलाई औद्योगिक उत्पादनका लागि विभिन्न रूपमा प्रयोग गरिँदै आएको छ। अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा गर्ने क्रममा चाँदी तथा चाँदपञ्ज्य गहना एवं वस्तुमा क्याडमियम मिसावटबाट एकातर्फ यस क्षेत्रको व्यवसायिक छवि बिगारेको छ भने अर्कोतर्फ यसबाट निस्कने ग्यासबाट स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्न गएको सुन्नुमा आएको छ। साथै चाँदीका गरगहना तथा वस्तुमा प्रयोग गरिने क्याडमियमले स्वास्थ्यमा पार्ने नकारात्मक प्रभाव प्रति विदेशी आयातकर्ताहरु समेत अत्यन्त सचेत र संवेदनशील भएको र सन् २०१० देखि युरोप तथा अमेरिकी बजारमा क्याडमियम मिसिएको चाँदीका गहना तथा वस्तु आयातमा समेत प्रतिबन्ध लाग्न सक्ने जानकारी प्राप्त भएको छ। यसै क्रममा क्याडमियमको नकारात्मक असरबारे सम्बन्धित उद्यमी, व्यवसायी, निकासीकर्ता लगायत सम्बद्ध सबैमा सचेतना फैलाउनुका साथै उचित समाधानका उपाय पहिल्याउने उद्देश्यले यस महासंघद्वारा २०६६ श्रावण २३ गते काठमाडौंमा **चाँदीमा क्याडमियम मिसावट: प्रभाव र समाधान सम्बन्धी गोष्ठी** आयोजना गरियो। प्रमुख अतिथि एवं माननीय उद्योग मन्त्री श्री महेन्द्रप्रसाद यादवले एक कार्यक्रमबीच गोष्ठीको उद्घाटन गर्नु भएको थियो। सो अवसरमा मन्त्रव्य राख्दै माननीय उद्योग मन्त्रीज्यूले देशको अर्थतन्त्रमा हस्तकला उद्योग व्यवसायको महत्वपूर्ण योगदान रहेको चर्चा गर्दै चाँदीजन्य हस्तकलामा विद्यमान समस्या फुकाउन प्रस्तुत कार्यक्रम उपयुक्त हुने बताउनुभयो। यस क्रममा उहाँले हस्तकला उद्योगको व्यवस्थित विकासका लागि सार्वजनिक नीजि साभेदारी अवधारणा अनुरूप ४९ र ५१ प्रतिशतको अनुपातमा उद्योग संचालन तथा उद्योग प्रवर्द्धनात्मक कार्यहरु अघि बढाउन सरकार तयार रहेको बताउनु भयो। यस क्रममा उहाँले हस्तकला व्यवसायीहरुको माग अनुरूप उच्च प्रविधि युक्त हस्तकला ग्राम चोभारस्थित

गोष्ठी उद्घाटनपछि माननीय उद्योगमन्त्रीज्यू सभालाई सम्बोधन गर्नुहुँदै

हिमाल सिमेन्ट कारखानाको जग्गामा स्थापना गर्न सरकारको तर्फबाट आवश्यक कार्य अगाडि बढाउन पहल गर्ने र सक्दो सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो।

महासंघका अध्यक्षज्यू गोष्ठी सत्र सञ्चालन गर्नुहुँदै

यस भित्र

- * स्वरोजगार प्रशिक्षण सम्बन्धी छलफल
- * व्यापार मेला योजना तर्जुमा
- * पश्मिना डिजाइन ट्रेन्ड सम्बन्धी प्रस्तुतीकरण
- * चाँदी गहना डिजाइन सम्बन्धी प्रशिक्षण
- * हातेकागज वस्तु डिजाइन प्रशिक्षण
- * वेल्डिङ सम्बन्धी प्रशिक्षण
- * भँगी सम्बन्धी प्रशिक्षण
- * बजेट सम्बन्धमा महासंघको प्रतिक्रिया जानकारी
- * हस्तकला निकासी
- * चाँदीमा क्याडमियम मिसावट चर्चा
- * हस्तकला व्यवसाय एतिहासिक पृष्ठभूमि
- * सन्दर्भ व्यवसाय
- * Economic Crisis Home Decoration
- * अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार मेला जानकारी
- * महासंघका विविध गतिविधि झलक

प्रारम्भमा प्रमुख अतिथि लगायत उपस्थित सबैलाई कार्यक्रममा स्वागत गर्दै यस महासंघका अध्यक्ष श्री पुष्कर मान शाक्यले क्याडमियम

मिसावटबाट चाँदीजन्य वस्तुको निकासी र स्वास्थ्यमा पर्ने प्रभावबारे सचेतना अभिवृद्धि गरी क्याडमियम रहित चाँदी गहना तथा वस्तुको निकासी प्रवर्द्धनमा टेवा पुऱ्याउन प्रस्तुत कार्यक्रमको आयोजना गरेको बताउनु भयो। यस क्रममा उहाँले हस्तकला निकासीमा चाँदीजन्य

(बाँकी पृष्ठ २ मा

हस्तकला सीप प्रशिक्षण समापन तथा डिजाइन विकास परियोजना

हस्तकला उद्योग व्यवसायको समय सापेक्ष विकास एवं निकासी प्रवर्द्धनका लागि नेपाल हस्तकला महासंघले विभिन्न समयमा विभिन्न कार्यहरु गर्नुका साथै विभिन्न गतिविधिहरु संचालन गर्दै आएको छ। यस क्रममा यस महासंघद्वारा २०६५ फागुनदेखि २०६६ आषाढ सम्ममा विभिन्न विधामा ११ वटा सीप प्रशिक्षणहरु सम्पन्न गरियो। यस सन्दर्भमा २०६६ आषाढ २४ गते उद्योग मन्त्रालयका सचिव श्री प्रतापकुमार पाठकज्यूको प्रमुख आतिथ्यमा हस्तकला डिजाइन तथा विकास केन्द्रमा आयोजित एक कार्यक्रमबीच उल्लेखित प्रशिक्षणका सहभागीहरुलाई उद्योग सचिवबाट प्रमाणपत्र वितरण गर्नुभयो।

(बाँकी पृष्ठ ३ मा

चाँदीमा क्याडमियम मिसावट: प्रभाव र समाधान गोष्ठी (पृष्ठ १ बाँकी अंश)

वस्तुको महत्वपूर्ण योगदान रहेको चर्चा गर्दै सन् २०१० बाट यूरोपीय बजारमा क्याडमियम मिसावट भएको चाँदीजन्य वस्तुहरूको आयातमा प्रतिबन्ध लगाइने भएको जानकारी समेत गराउनु भयो । यसबाट यस क्षेत्रमा आश्रित ठुलो जनशक्ति बेरोजगार हुनेतर्फ सरकारको ध्यानाकर्षण गर्दै समयमै आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गर्न र क्याडमियम परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्थाका लागि सहयोग गर्न सरकारसंग आग्रह गर्नुभयो ।

सो क्रममा कार्यक्रमको उद्देश्यबारे प्रकाश पार्दै यस महासंघका कार्य समिति सदस्य एवं सुन चाँदी वस्तु विकास समितिका सभापति श्री यज्ञमान शाक्यले निकासीमा चाँदीजन्य गहना एवं हस्तकलाको योगदानबारे चर्चा गर्दै विद्यमान क्याडमियम मिसावटबाट चाँदीजन्य गहना सम्बन्धी व्यवसाय र संलग्न उद्यमीहरूको स्वास्थ्यमा परेका समस्याहरू पहिचान गरी उपयुक्त समाधान उपाय पहिल्याउन गोष्ठीमा सक्रिय सहभागी हुन आग्रह गर्नुभयो । उक्त अवसरमा मन्तव्य राख्दै नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका अध्यक्ष श्री कुशकुमार जोशीले व्यवसाय तथा उद्योग संचालनको क्रममा उद्योग व्यवसायी तथा उद्यमीहरूले सामाजिक उत्तरदायित्व बहन गर्नुपर्ने र वर्तमान अवस्थामा क्याडमियम मिसावटबाट स्वास्थ्य तथा व्यवसायिक छवि, निर्यात व्यापार तथा रोजगारीमा पर्ने नकारात्मक प्रभावप्रति सम्बद्ध

खुल्ला छलफलका क्रममा गोष्ठीका सहभागीहरू आफ्ना विचार एवं विज्ञान राख्दै

सबै सचेत हुनुपर्ने चर्चा गर्दै चाँदीको गुणस्तर एवं शुद्धता परीक्षण एवं अनुगमनको संयन्त्र स्थापना गर्नुपर्ने धारणा व्यक्त गर्नुभयो । यसैगरी कार्यक्रममा मन्तव्य व्यक्त गर्दै व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्रका कार्यकारी निर्देशक श्री रमेशकुमार श्रेष्ठले हस्तकलाका प्रमुख वस्तुहरूमा चाँदीजन्य गरगहना र वस्तुको निर्यात बजारमा विशिष्ट स्थान रहँदै आएको बताउँदै यूरोपीय मुलुकहरू क्याडमियम मिसाइएका चाँदीजन्य गहना तथा वस्तुको असरप्रति संवेदनशील रहँदै आएको सम्बन्धमा ध्यान आकर्षण गराउँनु भयो । यस क्रममा उहाँले सम्बद्ध पक्ष समयमै सचेत भई आवश्यक सुधार उपाय अवलम्बन गर्नुपर्नेमा जोड दिँदै विद्यमान समस्या न्युनिकरण गर्न तथा समाधानका लागि सो केन्द्रबाट आवश्यक सहयोग गर्ने बताउनु भयो ।

उद्घाटन शत्रको अन्तमा प्रमुख अतिथि, अतिथि, उपस्थित सम्पूर्ण महानुभाव लगायत कार्यक्रम सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्न सहयोग गर्ने सबैमा धन्यवाद ज्ञापन गर्दै यस महासंघका महासचिव श्री धर्मराज शाक्यले महासंघले हस्तकला क्षेत्रमा विद्यमान समसामयिक समस्या समाधान गर्न आवश्यक पहल एवं कार्य गर्दै आएको बताउँदै चाँदीमा क्याडमियम मिसावटको समस्या समाधान गर्न प्रस्तुत गोष्ठी उपयोगी हुने अपेक्षा गर्नुभयो ।

कार्यक्रमको दोस्रो चरणमा यस महासंघका अध्यक्ष श्री पुष्करमान शाक्यको सभापतित्वमा गोष्ठी शत्र संचालन भयो । सो क्रममा गोष्ठीमा औद्योगिक उर्जा व्यवस्थापन आयोजनाका प्रमुख एवं मेटालर्जिकल ईन्जिनियर श्री कमल मानन्धरले क्याडमियम मिसावट उद्योगबाट वातावरणमा असर, विषाक्त हुने प्रक्रिया, स्वास्थ्यमा असर र सुधारबारे जानकारी प्रस्तुत गरियो । यसैगरी नेपाल गुणस्तर तथा नापतौल विभागका महानिर्देशक श्री सीताराम जोशीले क्याडमियम मिसावटको असर, परीक्षण प्रणाली वस्तुस्थिति तथा प्रमाणीकरण प्रक्रियाबारे, नेपाल विज्ञान तथा प्रज्ञा प्रतिष्ठानका वरिष्ठ बैज्ञानिक अधिकृत डा. कान्ति श्रेष्ठले विज्ञानमा क्याडमियमको प्रभाव, औद्योगिक वातावरण व्यवस्थापन आयोजनाका प्रमुख श्री उत्तम कुँवरले क्याडमियम मिसावटको प्रभाव, याक एण्ड यति इन्टरप्राइजेजका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत श्री विजयरत्न तुलाधरले क्याडमियम मिसावटबाट चाँदीजन्य हस्तकला निकासीमा असर र सुधारका उपाय र श्री विजेन्द्र श्रेष्ठले सुनचाँदीका सामानमा मिसिएको क्याडमियम परीक्षण गर्ने उपकरण बारेमा प्रस्तुति गरिएको थियो ।

तत्पश्चात भएको खुला छलफलमा सहभागीहरूले विषयगत प्रस्तुतीका सम्बन्धमा विभिन्न जिज्ञासाहरू राखेका थिए । उक्त अवसरमा सहभागीहरूले चाँदीमा क्याडमियम मिसावटको समस्याले व्यवसायिक समस्या सिर्जना भएको र यसबाट संलग्न उद्यमी व्यवसायीहरूको स्वास्थ्यमा नकारात्मक असर पर्दै गएको स्वीकारेका छन् । छलफलको क्रममा क्याडमियमको नकारात्मक प्रभावप्रति चाँदी तथा चाँदीजन्य व्यवसायमा संलग्न उद्यमी व्यवसायीहरू हमेसा सचेत हुनुपर्ने र यस क्षेत्रको व्यवसायिक छवि उकास्न सम्बद्ध सबैले नियतीमा सुधार गरी आवश्यक आचार संहिता बनाई कार्यान्वयन गर्नु पर्नेमा सहभागीहरू सहमत भएका छन् । यसैगरी आगामी दिनहरूमा क्याडमियम रहित चाँदीको आपूर्ति एवं निकासी प्रवर्द्धनका लागि अन्तरराष्ट्रिय मान्यता प्राप्त, गुणस्तरीय तथा भरपर्दो क्याडमियम परीक्षण गर्ने पूर्वाधारको व्यवस्था र नीतिगत व्यवस्थाका लागि महासंघ, सरकार र सम्बन्धित सबै लाग्नुपर्नेमा जोड दिइएको थियो । यस क्रममा महासंघका अध्यक्षले सरकारसंगको सहकार्यमा क्याडमियम परीक्षण गर्ने मेसिन र यस सम्बन्धी प्रक्रियागत व्यवस्थाका लागि यथाशीघ्र लाग्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभएको थियो भने नेपाल गुणस्तर तथा नापतौल विभागका महानिर्देशक श्री सिताराम जोशीले आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्यको लागि हानिकारक क्याडमियम धातुको आयातमै रोक लगाउन सक्ने बताउनु भयो । उक्त अवसरमा यस महासंघका पूर्व अध्यक्ष श्री इन्द्रबहादुर शाक्य, निवर्तमान अध्यक्ष श्री पंचरत्न शाक्य, नेपाल सुन चाँदी व्यवसायी संघका केन्द्रिय अध्यक्ष श्री तेजरत्न शाक्य, उपाध्यक्ष श्री मणिरत्न शाक्य, ललितपुर हस्तकला संघका महासचिव श्री जुनिवज्र बज्राचार्य लगायत सम्बद्ध उद्यमी निकासीकर्ताहरूले पनि आ-आफ्ना विचार एवं अनुभव व्यक्त गरेका थिए ।

अन्तमा गोष्ठीका सभापति एवं यस महासंघका अध्यक्षले गोष्ठीको सार संक्षेप प्रस्तुत गर्नुभयो । यस क्रममा उहाँले चाँदीमा क्याडमियम मिसावटबाट पर्ने समस्या एवं प्रभावको समाधानका लागि गोष्ठीको क्रममा सहभागीहरूले सुझाए अनुरूप आवश्यक पहल गर्दै जाने बताउँदै गोष्ठी समापन गर्नुभयो । उक्त गोष्ठीमा विभिन्न सरकारी निकाय, विभिन्न संघ संस्थाका पदाधिकारी एवं प्रतिनिधिहरू, चाँदी आपूर्तिकर्ता व्यवसायी एवं बैंकका प्रतिनिधि, चाँदी गहना तथा वस्तु सम्बन्धी व्यवसायमा संलग्न उद्यमी, व्यवसायी र निकासीकर्ताहरू गरी २०० भन्दा बढीको सहभागिता रहेको थियो । उक्त गोष्ठीमा नेपाल सुन चाँदी व्यवसायी संघ केन्द्रिय कार्यालय, सुन चाँदी व्यवसायी संघ ललितपुर, भक्तपुर र काभ्रेबाट समेत उल्लेख्य संख्यामा सहभागिता रहेको थियो ।

स्वरोजगार कोषबाट रोजगारमूलक प्रशिक्षण संचालन सम्बन्धी छलफल

नेपाल सरकारको स्वरोजगार कोषबाट हस्तकला क्षेत्रका विविध विधाका रोजगारमूलक प्रशिक्षण संचालन गर्ने बारेमा यस महासंघका पदाधिकारीहरु, पूर्व मन्त्री तथा सभासद श्री जनार्दन शर्मा प्रभाकर तथा सभासद जुनुकुमारी रोका, स्वरोजगार कोषका सदस्य सचिव श्री रणबहादुर श्रेष्ठ एवं कोषका अन्य कर्मचारीबीच महासंघमा २९६६ श्रावण १८ गते छलफल सम्पन्न भयो ।

उक्त अवसरमा महासंघका अध्यक्ष श्री पुष्करमान शाक्यले स्थानीय कच्चा पदार्थ, स्वदेशी श्रोत साधन, श्रम र सीपको उपयोगबाट देशका ग्रामीण क्षेत्रसम्म विभिन्न किसिमका हस्तकला वस्तुको उत्पादन गरी स्वरोजगार बन्ने प्रशस्त सम्भावना भएकोले कोषले यस क्षेत्रलाई उच्च प्राथमिकता दिनु पर्ने बताउनु भयो । उहाँले हस्तकला उद्योग व्यवसायको अवलम्बनबाट विदेशमा गई रोजगारी प्राप्त गर्नु पर्ने युवाहरुको बाध्यतालाई निराकरण गरी स्वदेशमै रोजगार उपलब्ध हुने अवस्था रहेको तर्फ जोड दिनु भयो । उहाँले हस्तकला क्षेत्रमा कार्यरत जनशक्ति श्रमिक नभई उद्यमी भएको र उनीहरुले हाल नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको न्यूनतम वेतन भन्दा कैयौं गुणा बढी आय आर्जन गरिरहेकोले यस क्षेत्रमा

राजनीतिक पार्टीका भातृ संगठनको रूपमा रहेका ट्रेड युनियनहरुले अनावश्यक भ्रमेला दिनु नहुने तर्फ सम्बन्धित पार्टी र सरकारको ध्यानाकर्षण गर्नु भयो ।

सो अवसरमा पूर्व मन्त्री तथा सभासद श्री जनार्दन शर्मा प्रभाकरले देशमा व्यवसायिकता र विधिको शासन भएमा देशले विकासको फडको मार्न समय नलाग्ने बताउदै रुकुममा प्राकृतिक रेशा र नेपाली कागजको प्रचुरता भएकोले ती कच्चा पदार्थबाट विविध हस्तकलाका सामान तयार गर्ने सीपमूलक प्रशिक्षणहरुको आवश्यकता रहेको बताउनु भयो ।

उक्त अवसरमा स्वरोजगार कोषका सदस्य सचिव श्री रणबहादुर श्रेष्ठले कोषबाट संचालन गर्न सकिने कार्यक्रमको बारेमा चर्चा गर्नु भएको थियो भने महासंघका प्रथम उपाध्यक्ष श्री विकासरत्न धाख्वा र पूर्व अध्यक्ष श्री इन्द्रबहादुर शाक्यले हस्तकला क्षेत्रको विकासमा महासंघको कार्य एवं गतिविधिहरु र महासंघले संचालन गर्न सक्ने प्रशिक्षणहरु बारेमा जानकारी गराउनु भयो ।

हस्तकला सीप प्रशिक्षण समापन (पृष्ठ १ बाँकी अंश)

सो प्रशिक्षणबाट १४२ जनाले विभिन्न विधामा सीप प्रशिक्षण हासिल गरेका थिए । साथै सो अवसरमा उहाँले आगामी वर्षका लागि पश्मिना, हाते कागज तथा चाँदी गरगहना विधामा नयाँ वस्तु तथा डिजाइन विकास गर्न सम्बन्धित क्षेत्रका उद्यमी व्यवसायीहरुलाई सक्षम एवं दक्ष तुल्याउने उद्देश्यले यस महासंघद्वारा लघु, घरेलु तथा साना उद्योग विकास कोषको सहयोग र हस्तकला डिजाइन तथा विकास केन्द्रको व्यवस्थापनमा संचालन हुने डिजाइन विकास परियोजना, २०१० को समेत शुभारम्भ गर्नुभयो ।

प्रारम्भमा उपस्थित सबैलाई कार्यक्रममा स्वागत गर्दै यस महासंघका अध्यक्ष श्री पुष्करमान शाक्यले हस्तकला उद्योग व्यवसायको व्यवस्थित विकास एवं निकासी प्रवर्द्धनका लागि महासंघले उद्यमी व्यवसायीहरुको आवश्यकता अनुसार समयसापेक्ष गतिविधिहरु संचालन गर्दै आएको चर्चा गर्दै महासंघको पहिलमा हस्तकला डिजाइन तथा विकास केन्द्रको स्थापना भएको र हस्तकला ग्रामको स्थापनाका लागि पहल भइरहेको बताउनु भयो । यस क्रममा उहाँले हस्तकला डिजाइन तथा विकास केन्द्रलाई हस्तकला सीप प्रशिक्षण प्रतिष्ठानका रूपमा विकास गर्दै जाने महासंघको लक्ष्य रहेको बताउदै यसको दीर्घकालिन विकासका लागि उचित सहयोग गर्न र हस्तकला ग्रामको चाँडो स्थापना गर्न नेपाल सरकारलाई अपील गर्नुभयो । साथै बजारको माग अनुरूप गुणस्तरीय वस्तुको उत्पादन भएमा निकासी प्रभावकारी हुने उल्लेख गर्दै आगामी वर्षका लागि चाँदी गर गहना, पश्मिना तथा हाते कागजजन्य वस्तु तथा डिजाइन विकास गर्ने उद्देश्यले महासंघद्वारा लघु, घरेलु तथा साना

उद्योग विकास कोषको सहयोगमा यी तीन विधामा डिजाइन विकास २०१०, परियोजना संचालन गर्न लागेको बताउनु भयो । उक्त अवसर मा मन्तव्य राख्दै नेपालको मौलिक पहिचान गराउने, स्वरोजगारमूलक तथा आय आर्जनमूलक व्यवसाय हस्तकला भएको चर्चा गर्दै प्रमुख अतिथि एवं उद्योग सचिवले हस्तकला क्षेत्रको प्रवर्द्धनका लागि सरकारको तर्फबाट सक्दो सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो । यस क्रममा उहाँले हस्तकला क्षेत्रको विकास एवं प्रवर्द्धनमा महासंघको प्रयास सफल होस भन्दै डिजाइन विकास २०१० परियोजनाको शुभारम्भ भएको घोषणा गर्नुभयो । उक्त अवसरमा मन्तव्य राख्दै घरेलु तथा साना उद्योग विभागका का.मु.महाप्रबन्धक श्री गोकुलकुमार धितालले वर्तमान परिवेशमा हस्तकला उद्योगमा नयाँ प्रविधि भित्र्याउनुपर्ने बताउदै आउने दिनमा हस्तकला क्षेत्रको विकासका लागि सहकार्य गर्न तयार रहेको बताउनु भयो ।

अन्तमा उपस्थित महानुभाव लगायत महासंघको आयोजनामा हालै सम्पन्न विभिन्न प्रशिक्षणका सहयोगी संस्था, श्रोतव्यक्तिहरु, सहभागीहरु तथा अन्य सम्बद्ध सबैमा महासंघका प्रथम उपाध्यक्ष एवं डिजाइन केन्द्रका सभापति श्री विकासरत्न धाख्वाले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभयो । सो क्रममा उहाँले विभिन्न विधामा हस्तकला सीप एवं दक्षता अभिवृद्धि गरी हस्तकलाको व्यवसायिक प्रवर्द्धन गर्न यस केन्द्रको स्थापना भएको बताउनु भयो । साथै समयसापेक्ष बजारको माग बमोजिमको वस्तु तथा डिजाइन विकास गरी निकासी प्रवर्द्धन गर्न यस एकीकृत प्याकेज कार्यक्रम पाइलट परियोजनाको रूपमा संचालन गर्न लागेको बताउदै यसलाई सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्न आवश्यक सहयोगका लागि सम्बद्ध सबैमा आग्रह गर्नुभयो ।

सीप प्रमाणपत्र वितरण समारोहको भ्रमक

प्रमुख अतिथिबाट प्रशिक्षणका सहभागीहरुलाई प्रमाणपत्र वितरण गर्नुहुँदै

व्यापार मेला सम्बन्धी योजना तर्जुमा

हस्तकलाका विभिन्न उत्पादन तथा वस्तुको आवश्यक प्रचार प्रसार गरी तिनको बजार तथा निकासी प्रवर्द्धन गर्न विभिन्न समयमा आयोजना हुने हस्तकला प्रदर्शनी तथा व्यापार मेलाले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरिरहेका हुन्छन् । यस महासंघद्वारा हालसम्म सातौं पटक सम्म हस्तकला व्यापार मेलाको आयोजना गरिसकेको छ । हस्तकलाका विभिन्न स्तरीय एवं नवोदित वस्तुहरुको व्यापक प्रचार गरी व्यवसायिक प्रवर्द्धनका महसंघले निकट भविष्यमा आठौं हस्तकला व्यापार मेला आयोजना गरिन लागेको छ । यसै सन्दर्भमा मेलालाई व्यापक एवं प्रभावकारी बनाउन आवश्यक छलफल गरि उपयुक्त योजना तय गर्ने उद्देश्यले महासंघद्वारा २०६५ आषाढ २६ गते महासंघमा **आठौं व्यापार मेला सम्बन्धी योजना तर्जुमा** आयोजना गरियो ।

प्रारम्भमा उपस्थित सबैलाई कार्यक्रममा स्वागत गर्दै यस महासंघका अध्यक्ष श्री पुष्करमान शाक्यले आजको कार्यक्रमको उद्देश्यबारे प्रकाश पार्दै विगतका व्यापार मेला आयोजनाको क्रममा विद्यमान कमी कमजोरी हटाई के कसरी गर्दा आठौं हस्तकला व्यापार मेलालाई व्यापक, उपलब्धीमूलक तथा अझ प्रभावकारी बनाउने भन्ने सम्बन्धमा सुभाव दिन सबैमा आग्रह गर्नुभयो । कार्यक्रममा महासंघका प्रथम उपाध्यक्ष एवं सातौं हस्तकला व्यापार मेलाका मूल संयोजक श्री विकासरत्न धाख्वाले सो व्यापार मेलाको व्यवस्थापन, उपलब्धी तथा अन्य विविध पक्षबारे प्रकाश पार्नुभयो । उक्त अवसरमा सातौं हस्तकला व्यापार मेला आयोजनाको क्रममा गठित विभिन्न समितिका संयोजकहरुबाट पनि सो मेलाकोबारे आफ्ना अनुभूतिहरु व्यक्त गरेका थिए । यस क्रममा सो मेलामा सहभागी फर्म/कम्पनीका तर्फबाट पनि आ-आफ्ना अनुभव व्यक्त गरेका थिए ।

उक्त अवसरमा सहभागीहरुबीच आठौं हस्तकला व्यापार मेलालाई कसरी व्यापक एवं प्रभावकारी बनाउने भन्नेबारे छलफल भई मेलामा स्वदेशी तथा विदेशी क्रेता एवं उपभोक्ताहरुलाई विशेष आकर्षण गरी

व्यवसायिक सम्बन्ध विकास गर्नुका साथै हस्तकला वस्तुको बजार प्रवर्द्धन गर्न उचित व्यवस्था गर्नुपर्नेमा जोड दिइयो ।

योजना तर्जुमा गोष्ठीको क्रममा सहभागीहरु बीच अन्तर्क्रिया हुँदै

विगतमा हस्तकलाको जीवन्त प्रदर्शनी, हस्तकला व्यवसाय सम्बन्धी समसामयिक विषयमा सेमिनार, हस्तकला भेषभूषा प्रदर्शनीबाट मेलालाई प्रभावकारी बनाएको बताउँदै यस पटक पनि यी विषयमा अझ राम्रो व्यवस्था गर्नुपर्नेमा जोड दिइयो । कार्यक्रममा महासंघका पदाधिकारी, कार्यसमिति सदस्य, पूर्व अध्यक्ष तथा उत्कृष्ट निकासीकर्ताहरुको सहभागिता रहेको थियो ।

पश्मिना डिजाइन ट्रेण्ड सम्बन्धी जानकारीमूलक कार्यक्रम

पश्मिना वस्तुको समयसापेक्ष विकासका साथै बजार एवं उपभोक्ताको चाहना अनुरूपको डिजाइन सिर्जना गरी विभिन्न पश्मिनाका वस्तु उत्पादन गर्न सक्षम तुल्याई यसको निकासी प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले यस महासंघद्वारा नेपाल पश्मिना उद्योग संघको समेत संलग्नतामा लघु, घरेलु तथा साना उद्योग विकास कोषको सहयोगमा २०६६ आषाढ २४ गतेबाट पश्मिना डिजाइन विकास २०१० परियोजना संचालन गरिएको थियो । यसपश्चात परियोजनाले आवश्यक डिजाइनर एवं प्रविधि विज्ञहरु, उत्पादक तथा सम्बन्धित निकासीकर्ताहरुको समेत सहभागी गराई पश्मिनाको बजारस्थिति, वस्तु एवं डिजाइन अवस्था, विश्व बजारको ट्रेण्ड, पाटर्न, आवश्यकताबारेमा विभिन्न अध्ययन गरी जानकारी संकलन गरिएको थियो । यसै क्रममा पश्मिना वस्तुको डिजाइन, पाटर्न, रंग समिश्रण ट्रेण्ड तथा अन्य उपयोगी जानकारी प्रदान गर्नुका साथै सम्बन्धित उद्यमी व्यवसायीहरुबाट उपयुक्त, सुभावहरु संकलन गर्ने उद्देश्यले पश्मिना डिजाइन २०१० कार्यदलद्वारा २०६६ श्रावण १० गते महासंघमा एक प्रस्तुतीकरण कार्यक्रमको आयोजना गरियो ।

उक्त अवसरमा उपस्थित सबैको स्वागत गर्दै यस महासंघका प्रथम उपाध्यक्ष एवं हस्तकला डिजाइन तथा विकास केन्द्रका सभापति श्री विकासरत्न धाख्वाले वस्तुको व्यवसायिक प्रवर्द्धनका लागि डिजाइन विकासको महत्वपूर्ण भूमिका रहने बताउँदै सो केन्द्रले सदस्यहरुको आवश्यकतानुसार डिजाइन तथा वस्तु विकास सम्बन्धी विविध गतिविधिहरु संचालन गर्दै आएको बताउनु भयो ।

यस क्रममा उहाँले परियोजनाबाट अधिकतम लाभ उठाउन डिजाइनर, उत्पादक तथा निकासीकर्ताहरुले भित्री मनदेखि उचित सुभावहरु दिन आग्रह गर्नुभयो । सो अवसरमा उक्त परियोजनाका संयोजक श्री सुनिल चित्रकारले परियोजनाको उद्देश्य, लक्ष्यबारे प्रकाश पार्दै हाल सम्म भएका कार्यबारे जानकारी प्रस्तुत गर्नुभयो । तत्पश्चात डिजाइनर श्रीमती पूर्णकला लिम्बुले पश्मिना डिजाइन वस्तुस्थितिबारे समसामयिक जानकारी प्रस्तुत गर्दै यस कार्यक्रममा सक्रिय सहभागी हुन र आफ्ना आवश्यकतानुसार नयाँ डिजाइन विकास गरी व्यावसायिक लाभ लिन आग्रह गर्नुभयो ।

चाँदी गर गहना वस्तु तथा डिजाइन, २०१० प्रशिक्षण

चाँदी गर गहना उत्पादनमा संलग्न उद्यमी व्यवसायीहरूलाई चाँदीका गर गहनाको वस्तु, डिजाइन तथा बजार अवस्थाको वस्तुस्थिति सम्बन्धी समसामयिक जानकारी प्रदान गरी निकासीकर्ता एवं उपभोक्ताको आवश्यकता अनुसार आगामी वर्ष सन् २०१० का लागि चाँदीजन्य गरगहनाका नयाँ वस्तु एवं डिजाइन विकास गर्न सक्षम तुल्याउने उद्देश्यले यस महासंघद्वारा लघु, घरेलु तथा साना उद्योग विकास कोषको सहयोगमा २०६६ आषाढ २५ गतेदेखि चाँदी गर गहना वस्तु तथा डिजाइन विकास सम्बन्धी तीन महिने प्रशिक्षणको संचालन गरियो । सम्बन्धित उद्यमी व्यवसायीहरूको आवश्यकता, निकासीकर्ताहरूको सुझाव एवं प्रशिक्षणका सहभागीहरूको अपेक्षाबारेमा जानकारी संकलन गर्ने उद्देश्यले पहिलो दिन चाँदी गर गहना तथा वस्तु विकास कार्यदल, निकासीकर्ता र सहभागीहरूबीच अनुभव एवं विचार आदान प्रदान एवं छलफल भएको थियो ।

प्रारम्भमा यस प्रशिक्षणको उद्देश्य एवं कार्यक्रम संचालन प्रक्रिया सम्बन्धमा जानकारी गराउँदै चाँदी गर गहना वस्तु विकास कार्यदलका संयोजक श्री यज्ञमान शाक्यले आगामी वर्षका लागि चाँदीजन्य नयाँ वस्तु तथा डिजाइन विकासका लागि उपयुक्त सुझाव दिन र आवश्यक सहयोगका लागि आग्रह गर्नुभयो ।

उक्त अवसरमा प्रशिक्षणका श्रोतव्यक्तिहरू श्री चिनिकाजी ताम्रकार, सानुराजा शिल्पकार र श्री सुमन धाख्वाले प्रशिक्षणका विषयवस्तु सम्बन्धमा प्रकाश पार्नुभएको थियो । तत्पश्चात सहभागी उद्यमी तथा निकासीकर्ताहरूले आ-आफ्ना परिचय आदानप्रदान गर्नुका साथै डिजाइन विकास प्रशिक्षणका सन्दर्भमा

चाँदी गर-गहना विकास प्रशिक्षणको अन्तिम एक पुगड यति उल्लेखप्रदको प्रवर्द्धनी कक्ष अतलोकको क्रममा डिजाइन विकास सम्बन्धी जानकारी दिँदै

आफ्ना विचार एवं अपेक्षाहरू व्यक्त गरेका थिए । सो क्रममा निकासीकर्ताहरूले चाँदीका नयाँ गहना तथा डिजाइन विकास गर्न विश्व बजारको अवस्था, उपभोक्ताको चाहना एवं आवश्यकता, उचित रंग समिश्रणमा पत्थर जडान, उपयोगिता आदि बारे विशेष ध्यान दिनुपर्नेमा जोड दिइएको थियो । २०६६ आश्विन २४ गते सम्म संचालन

गरिने उक्त प्रशिक्षणमा सहभागीहरूलाई वस्तुको डिजाइन विकास सम्बन्धी सीप प्रदान गर्नुका साथै डिजाइनको महत्व, आधुनिक औजार एवं उपकरण, किमती एवं अर्ध किमती पत्थरको उपयोग, मूल्य निर्धारण, बजारीकरण सम्बन्धी समेत जानकारी गराइने कार्यक्रम रहेको छ ।

हाते कागज वस्तु डिजाइन विकास २०१० प्रशिक्षण

अन्तरराष्ट्रिय बजारलाई लक्षित गरी हाते कागजका वस्तुहरूमा नवीनतम डिजाइनको सिर्जना तथा सन् २०१० को लागि हाते कागजका वस्तुहरूमा प्रयोग हुने रंग संयोजन तथा समिश्रण सम्बन्धी अवधारणा एवं जानकारी प्रदान गरी हाते कागजका वस्तुको राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय बजार प्रवर्द्धनमा सघाउ पुऱ्याउने उद्देश्यले यस महासंघद्वारा नेपाल हाते कागज उद्योग संघको समेत संलग्नतामा लघु, घरेलु तथा

प्रशिक्षणका सहभागीहरू हातेकागजबाट नयाँ वस्तुको डिजाइन विकास गर्दै

साना उद्योग विकास कोषको सहयोगमा २०६६ आषाढ २४ गतेबाट हस्तकला डिजाइन तथा विकास केन्द्रमा हाते कागज वस्तु डिजाइन विकास २०१० परियोजना संचालन गरिएको थियो । श्री राधेश्याम मुल्मी, श्रीमती तारा अधिकारी, श्रीमती निनु प्रधान, सुश्री श्रद्धा शाह र श्रीमती ज्योति थापा डिजाइन विज्ञ एवं श्रोत व्यक्ति रहनु भएको उक्त परियोजनामा उहाँहरूले विभिन्न प्रतिष्ठित हाते कागजजन्य उद्योगहरूको भ्रमण गरी हाते कागजजन्य वस्तुहरूको डिजाइन र उत्पादन वस्तुस्थितिवारे जानकारी संकलन गरिएको थियो । ४० दिन अवधिको सो परियोजनामा सम्बन्धित उद्यमी व्यवसायीहरूलाई डिजाइन तथा वस्तु विकास सम्बन्धी सीप प्रदान गर्ने कार्यक्रम रहेको छ ।

जस अनुसार २०६६ श्रावण ६ देखि १४ गते सम्म ललितपुरमा सम्बन्धित क्षेत्रका उद्यमी व्यवसायीहरूका लागि डिजाइन विकास सीप प्रशिक्षण संचालन गरियो । उक्त कार्यक्रममा १५ जना उद्यमी व्यवसायीहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

धातुमूर्ति तथा धातुकला व्यवसायीका लागि वेल्डिङ्ग सीप प्रशिक्षण

नेपाल हस्तकला महासंघको आयोजना तथा औद्योगिक उर्जा व्यवस्थापन आयोजनाको सहयोगमा यस महासंघ अन्तर्गत नेपाल सरकारको सहयोगमा ललितपुरस्थित पुल्चोकमा संचालित हस्तकला डिजाइन तथा विकास केन्द्रमा मिति २०६६ आषाढ १४ गतेदेखि २० गतेसम्म आधारभूत ग्याँस वेल्डिङ्ग सम्बन्धी प्रशिक्षण संचालन गरियो । २०६६ आषाढ १४ गते यस महासंघका द्वितीय उपाध्यक्ष श्री हेम रत्न शाक्यको प्रमुख आतिथ्यमा एक कार्यक्रमबीच सो प्रशिक्षण शुभारम्भ गरिएको थियो । उक्त प्रशिक्षणमा धातु मूर्तिकला विधामा कार्यरत १५ जना मूर्तिकला उद्यमी व्यवसायीहरूको सहभागिता रहेको थियो । जसमध्ये २ जना महिला सहभागी पनि रहेको थियो ।

प्रशिक्षण शुभारम्भको क्रममा स्वागत मन्तव्य राख्दै महासंघका द्वितीय उपाध्यक्षले धातुमूर्ति तथा धातुकला उद्यमी व्यवसायीहरूमा ग्याँस वेल्डिङ्ग सम्बन्धी सीप प्रदान गरी धातुमूर्ति तथा धातुकला वस्तु उत्पादन गर्दा विग्रने, प्वाल पर्ने तथा हुनसक्ने अन्य खराबीहरूको निराकरण गरी उत्पादकत्व अभिवृद्धिमा सक्षम तुल्याउन प्रस्तुत कार्यक्रमको आयोजना गरेको बताउनु भयो । यस अवसरमा मन्तव्य व्यक्त गर्दै प्रशिक्षणका श्रोत व्यक्ति एवं औद्योगिक उर्जा व्यवस्थापन आयोजनाका प्रमुख श्री कमल मानन्धरले मूर्तिकला व्यवसायमा ग्याँस वेल्डिङ्गको महत्व र उपलब्धीबारे चर्चा गर्दै उर्जाको सहि उपयोग र काम गर्दा सुरक्षाको उपायहरूमा ध्यान दिनुपर्नेमा जोड दिनुभयो । यसैगरी यस महासंघका धातुमूर्तिकला वस्तु विकास समितिका सभापति श्री सिद्धिदत्त शाक्यले कार्यक्रमको महत्व र उद्देश्यबारे चर्चा गर्दै वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा यस क्षेत्रमा संलग्न उद्यमी, कलाकार तथा व्यवसायीहरूमा ग्याँस वेल्डिङ्ग सीप अभिवृद्धि गनुपर्ने आवश्यकता

रहेको बताउनुभयो । यस क्रममा उहाँले धातुमूर्ति एवं धातुकला र वेल्डिङ्ग सीपबीच अन्तर सम्बन्ध रहेको बताउँदै वेल्डिङ्ग प. वि वि. कि. प्रवेशवाट धातुमूर्ति एवं धातुकला व्यवसायलाई सहज बनाएको बताउनु भयो ।

प्रशिक्षण शुभारम्भ कार्यक्रमको फोटो भ्रमक

अन्तमा यस महासंघका कार्य समिति सदस्य श्री शम्भुगोविन्द ताम्रकारले कार्यक्रमलाई सफल तुल्याउन सहयोग गर्ने सहभागी संस्था, श्रोतव्यक्ति, सहभागीहरू र अन्य सम्बद्ध सबैमा धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभयो ।

भँगी (धातुको गजुरको आसन) बनाउने प्रशिक्षण

नेपाल मन्दिरै मन्दिरको देशको रूपमा विश्वमा चिनिन्छ । यहाँ निर्माण भएका मन्दिर, देवालयहरूलाई विशिष्ट बनाउन धातुकला, धातुको गजुर एवं भँगीको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । यस क्रममा यस सम्बन्धी सीपयुक्त जनशक्ति विकास गर्न तथा धातुका छाना तथा गजुर उत्पादनमा संलग्न उद्यमी व्यवसायीहरूमा धातुको गजुर र त्यसको आसन बनाउने दक्षता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले यस महासंघको धातुकला वस्तु विकास समितिको संयोजनमा २०६६ आषाढ १४ देखि १८ गतेसम्म हस्तकला डिजाइन तथा विकास केन्द्रमा भँगी (धातुको गजुरको आसन) बनाउने प्रशिक्षण संचालन गरियो । श्री राजकुमार शाक्य श्रोतव्यक्ति रहनु भएको उक्त प्रशिक्षणमा धातुकलामा संलग्न ८ जना उद्यमी व्यवसायीहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

प्रशिक्षणका श्रोतव्यक्ति विषयगत जानकारी प्रस्तुत गर्दै

प्रशिक्षण शुभारम्भको क्रममा प्रशिक्षण संचालनको उद्देश्य एवं महत्वबारे प्रकाश पार्दै महासंघका कार्य समिति सदस्य एवं धातुकला वस्तु विकास समितिका सभापति श्री शम्भुगोविन्द ताम्रकारले प्रशिक्षणवाट महत्वपूर्ण सीप हासिल गरी व्यवहारमा उतार्न आग्रह गर्नुभएको थियो ।

पोतेजन्य हस्तकला वस्तु उत्पादन सम्बन्धी प्रशिक्षण

नवोदित हस्तकलाका वस्तुहरूमा पोतेजन्य वस्तुको लोकप्रियता दिनानुदिन बढ्दै गएको छ, भने यसको निकासी पनि उत्साहप्रद रहेको छ । यस सन्दर्भमा हस्तकला उद्यमी व्यवसायीहरूमा पोतेजन्य वस्तु उत्पादन सम्बन्धी सीप अभिवृद्धि गरी यस क्षेत्रमा दक्ष जनशक्ति विकास गर्दै जाने उद्देश्यले यस महासंघद्वारा ललितपुर उप महानगरपालिकासंग सहकार्य गरी २०६६ आषाढ १ गतेदेखि १७ गतेसम्म ललितपुरमा पोतेजन्य हस्तकला वस्तु उत्पादन सम्बन्धी सीप प्रशिक्षण आयोजना गरियो । श्रीमती पद्मा शाक्य श्रोतव्यक्ति रहनु भएको उक्त प्रशिक्षणमा १५ जना हस्तकला उद्यमी व्यवसायीहरूको सहभागिता रहेको थियो । महासंघले सदस्यहरूको आवश्यकता एवं माग अनुरूप यस प्रशिक्षण संचालन गरिएको हो । प्रशिक्षणको क्रममा सहभागीहरूलाई पोतेवाट विभिन्न गहना, सजावटका वस्तुहरू उत्पादन गर्ने सीप सिकाइएको थियो ।

आर्थिक वर्ष २०६६/६७ को बजेट सम्बन्धमा महासंघको प्रतिक्रिया

अहिलेसम्मको बजेट मध्ये सबभन्दा ठुलो रकम खर्च गर्ने सोच साथ प्रस्तुत आ.व. २०६६/६७ को बजेटले देशको विकासको निमित्त र सामाजिक रुपान्तरणको लागि कतिपय कार्यक्रमहरु अधि सारेता पनि देशको आर्थिक विकासमा निजी क्षेत्रको भूमिका कस्तो रहने हो भन्ने विषयमा स्पष्ट दिशाबोध गर्न नसकेको हामीले पाएका छौं । विगत एक दशक भन्दा लामो समयदेखि उदार अर्थतन्त्रको शिद्धान्तमा चलेको हाम्रा उद्योग व्यवसायलाई समाजवादी अर्थव्यवस्था उन्मुख बजेटले कस्तो अवस्थामा पत्याउने हो भन्ने कुरा त भविष्यको गर्भमा नै रहेको छ । सहमतिको सरकारको यो बजेट राजनैतिक दृष्टिकोणबाट हेर्दा राम्रा कुरा धेरै समेटेको पाइन्छ । तर अर्थतन्त्रको मेरुदण्डको रुपमा रहेको निजीक्षेत्रको चासोहरु सम्बोधन गर्नु त कता हो कता उल्लेख सम्म पनि नगरिएको देख्दा देशको बजेट भन्दा पनि सरकारमा आसिन दलहरुको हित अनुकूल बनाइएको बजेट जस्तो भान हुन्छ ।

प्रस्तुत बजेटमा यस महासंघको निम्नानुसार प्रतिक्रिया रहेको छ ।

- विगतमा जस्तै यस बजेटले पनि निर्यात बढाउने दिशामा अत्यन्त सामान्य चासो व्यक्त गरेको छ । विप्रेषण र अनुदान टन्न भएर होला निर्यात बढाई आफ्नो देशको अर्थतन्त्रलाई सबल बनाउने दिशामा केही पनि उल्लेख नभएको देख्दा मागेर पाइने भए किन मिहेनत गर्ने भन्ने शन्देस दिन खोजेको भान हुन्छ ।
- निजीक्षेत्रबाट उठाउदै आएको कवाडी कर खारेजी, लोकमार्गमा ढाट राख्न नपाउने व्यवस्था, बन्द हडताललाई बन्देज लगाउने, यातायातमा सिन्डिकेट प्रथाको खारेजी जस्ता कुराहरु बजेटका सकारात्मक पक्षका रुपमा रहेका छन् ।
- भट्ट हेर्दा आयकरको लागि करछुट योग्य आयको सीमा बढेको जस्तो लागेता पनि आर्थिक ऐन २०६६ ले साविकमा व्यक्ति र दम्पतिलाई दिइएको करछुटको सीमामा समेत १ प्रतिशत कर लाग्ने गरी न्यूनतम आय आर्जन गर्ने वर्गलाई आहत पुर्याएको छ ।
- हस्तकला क्षेत्रको कुरा गर्दा बजेटले हाते कागज र कलात्मक काष्ठकला वस्तुको तुलनात्मक लाभ वारेमा समाजको तल्लो तहसम्म जानकारी गराई निर्यातको लागि दिगो आपूर्तिको वातावरण बढाउने आसय व्यक्त गरेको छ । यस्ता विषयमा महासंघसंग सल्लाह गरी कार्यान्वयन गर्दा बढी प्रभावकारी हुन सक्तछ भन्ने हामीले ठानेका छौं ।
- बजेटले घरेलु उद्योग ग्राम स्थापना गर्ने विषयमा उल्लेख गर्नु सकारात्मक रहेको छ । तर २०६०/६१ को बजेटले यस महासंघसंग सहकार्य गरी हस्तकला ग्राम स्थापना गर्ने कुरा जस्तो नहोस् भन्ने कुरामा हामी चिन्तित छौं । हस्तकला वस्तुहरुको छुट्टै पहिचान हुने भएकोले हामीले भन्दै आएको हस्तकला ग्राम स्थापना तर्फ बजेटले केही उल्लेख नगरेको देख्दा भने कतै काम गर्ने कालु मकै खाने भालु भएको त हैन भन्ने हामीलाई शंका लागेको छ ।
- सरकारले सार्वजनिक गरेको बाणिज्य नीति २०६५ मा यस महासंघले सञ्चालन गर्दै आएको हस्तकला डिजाइन तथा विकास केन्द्रलाई डिजाइन विकास प्रतिष्ठानमा परिणत गर्ने कुरा उल्लेख भएता पनि चालु आर्थिक वर्षको बजेटमा नसमेटिएकोले बाणिज्य नीतिको आश्वासन पुरा हुने अवस्था नदेखिएकोले यस वारेमा छलफल गरी विकास निकाल्नु पर्ने देखेका छौं ।
- पर्यटक आउंदा ५,००० डलर सम्म घोषणा गर्नु नपर्ने व्यवस्थाले हस्तकलाका वस्तुलाई पर्यटक बजारमा विक्री गर्न सघाउ पुग्ने ठानेका छौं ।
- शीप विकासको निमित्त प्राविधिक शिक्षण संस्थाको स्थापना गर्ने कार्यक्रमले हस्तकला क्षेत्रलाई पनि समेटनु पर्ने हाम्रो राय रहेको छ ।

देशको आर्थिक मुद्दाहरुलाई भन्दा बढी सामाजिक मुद्दाहरु सम्बोधन गर्न बजेटले देखाएको प्रतिबद्धता हेर्दा नेपालको कांचुली चांडै फेरिन्छ कि जस्तो लाग्दछ । तर यसको निमित्त आर्थिक क्षेत्रको विकास हुनु जरुरी छ । तर बजेटले आर्थिक क्षेत्रको उन्नतीको बारे गहन चासो नलिनाले बजेटमा भएका मिठा मिठा नाराहरु कतै उडायो सपना सबै हुरीले हुने त हैन भन्ने शंका लाग्दछ ।

नयाँ बजेटमा पर्यटन विकास सम्बन्धी व्यवस्था

नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यक्रम संचालनका लागि उठाईदै आएको छुट्टै कर २०६६ श्रावण १ गतेबाट उठानउ नपाइने भएको छ । सरकारको हालै प्रस्तुत नयाँ बजेटले आर्थिक ऐनबमोजिम पर्यटकसँग लिने गरेको शुल्कको सट्टामा अवाई टिकटबाटै उठाउनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ।

त्यस्तै पाहुनाहरुको स्वागत सत्कार नेपालीको सरकार भन्ने अभियानका साथ १० लाख पर्यटक भित्तयाउने लक्ष्यका साथ सन् २०११ मा मनाउन लागिएको नेपाल पर्यटन वर्षको सफलताका लागि बजेटमार्फत सरकारले सम्बोधन गरेको छ । यसलाई सफल बनाउन पर्यटन क्षेत्रका संघ संस्थाहरुको साभेदारीमा पर्यटकलाई आकर्षण गर्ने प्याकेजको निर्माण र त्यसको प्रचरप्रसार लगायतका कार्य गरिने बजेटमा उल्लेख गरिएको छ । पर्यटन क्षेत्रको विकास र प्रबर्द्धका लागि एमालेको नेतृत्वमा रहेको सरकारले ४९ करोड ४० लाख रुपियाँ विनियोजन गरेको छ । यो अघिल्लो वर्षको तुलनामा १८ करोड रुपियाँले बढी छ । अघिल्लो आ.व. मा ३१ करोड ६२ लाख रुपियाँ विनियोजन गरेको थियो भने आ.व. २०६३/६४ मा ३२ करोड ५६ लाख रुपियाँ छुट्टयाएको थियो ।

नेपाल आउने पर्यटकको बसाइ लम्ब्याउन बाह्य र आन्तरिक पर्यटकक लागि अर्घाखाँचीको घेरालिकमा प्यारग्लाइडिङ्ग र बलेफी (चतरा) , राम्दीघाट - नारायणघाटमा जलयात्रा मार्ग संचालनका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिने भएको छ । तराई मधेसमा विराट क्षेत्र, विदेह क्षेत्र, सहलेस क्षेत्र, सिम्रोन क्षेत्र, लुम्बिनी क्षेत्र र कर्णाली चिसापनी पर्यटकीय क्षेत्र विकास गरिने पनि सम्बोधन गरेको छ । धार्मिक पर्यटनको विकासका लागि पाथीभरा, बराह क्षेत्र, पशुपतिनाथ, मनकामना, मुक्तिनाथ, स्वर्गद्वारीलाई र मालिकार्जुनलाई सात धामका रूपमा प्रबर्द्धन गरिने योजना बजेटमा उल्लेख भगरिएको छ । धार्मिक

पर्यटकको सुविधाका लागि बराह क्षेत्र, गोसाईकुण्ड, त्रिवेणी र छान्ना मार्ग तथा रेसुङ्गा पोखरी क्षेत्रमा यात्रीनिवास बनाउन निजी क्षेत्रलाई प्रेत्साहन गरिने जनाइएको छ । मुक्तिनाथ क्षेत्र दामोदर कुण्डको पर्यटन विकासमा विशेष ध्यान पुऱ्याएने, मुक्तिनाथ क्षेत्रमा केबुलकार संचालन गर्ने सम्बन्धमा सम्भाव्यता अध्ययन शुरु गरिने र लुम्बिनीको भौतिक पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धी पनि बजेटमा उल्लेख गरिएको छ ।

यसैगरी यसै बजेटबाट खप्तड क्षेत्रको डोटी अछाम खण्ड र बाजुरा बझाङ खण्डमा चक्रपथ निर्माण कार्य शुरु गरिनेछ । खप्तड क्षेत्रमा छुने बझाङ, डोटी, अछाम, बाजुराको पर्यटकीइ पैदल मार्ग र खप्तडसुर्मा, खप्तड उरे भञ्ज्याङ, खप्तड रामारोसन पैदल मार्गको निर्माण सुधार गरिनेछ ।

भापा विद्रोहका योद्धाहरुले सहादत प्राप्त गरेको सुखानी खेलाई पर्यटकीय क्षेत्रका रूपमा विकास गर्न पूर्वाधार निर्माणका लागि समेत बजेटमा रकम विनियोजन गरिएको छ । त्रिभुवन विमानस्थलमा नयाँ राडारको जडान गरिने, धावनमार्ग विस्तार गरिने, पहाडी एवम् हिमाली क्षेत्रमा रहेका विमानस्थलहरुको स्तरोन्नति तथा क्षमता विस्तारको कार्यक्रमलाई पसिन बजेटमार्फत निरन्तरता दिइने छ । सिमरा र धनगढी विमानस्थललाई रात्रि उडान र वितरण योग्य बनाउने योजना पनि सरकारले बजेटमार्फत गरेको छ ।

महानगरपालिका, उप महानगरपालिका र नगरपालिकाहरुमा शान्तिसुरक्षालाई प्रभावकारी तथा सुदृढ बनाउन होटल, लज र रेष्टुरेन्टहरुको स्थापनाका लागि निश्चित स्थान ताक्नुपर्ने व्यवस्था बजेटले गरेको छ । नयाँ स्थापना हुने बैंक, होटल, लज र रेष्टुरेन्टहरुले तोकिएका स्थानमा मात्र व्यवसाय गर्न पाउने र यसभन्दा ागडि स्थापित यस्ता प्रतिष्ठानहरुले एक वर्षभित्र तोकिएका स्थानमा ाफ्नो व्यवसाय सार्नुपर्ने कुरा बजेटमा उल्लेख गरिएको छ ।

महासंघमा विद्यमान सदस्यता वस्तुस्थिति

महासंघलाई हस्तकला उद्योग व्यवसायको प्रतिनिधिमूलक राष्ट्रिय संस्थाको रूपमा स्थापित गर्दै लैजाने क्रममा नेपाल राष्ट्रका विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रहरुबाट महासंघको सदस्यता प्राप्त गर्ने अभिरुचि बढ्दै गइरहेको छ । गत २०६४ पौष २३ र माघ २० गते सम्पन्न महासंघको २८ औं वार्षिक साधारण सभा पश्चात प्रदान गरिएको सदस्यता तथा महासंघको विधान अनुसार तीन वर्षसम्म नवीकरण नगर्ने सदस्यहरुको लगत कट्टा भएको विवरण समेत समावेश गरी कायम हुन आएका सदस्यहरुको संख्या निम्नानुसार रहेको छ :

सदस्यको प्रकार	प्रतिवेदन अवधिसम्म		आ.ब. २०६५/०६६ को अवस्था		
	साबिक लगतमा रहेका सदस्य संख्या	सदस्य संख्यामा भएको बृद्धि	लगतबाट कट्टा भएका सदस्य संख्या	लगतमा रहने सदस्य संख्या	नविकरण भएका बहालवाला सदस्य संख्या
जिल्ला हस्तकला संघ	१५	६	०	२१	१३
बस्तुगत संघ					८
उद्योग	८३६	२४०	३२	१०४४	३३०
वाणिज्य					४४७
एसोसिएट					७
व्यक्तिगत	५१७	८४	३४	५६७	४१०
मानार्थ	२	०	०	२	२
जम्मा	१३७०	३३०	६६	१६३४	१२१७

जिल्ला हस्तकला संघ तथा वस्तुगत संघहरूका प्रमुख गतिविधि भलकहरू

क्र.सं.	कार्यक्रम	आयोजना मिति	सहभागी
	ललितपुर हस्तकला संघ		
१	क्याडमियमको प्रयोगबाट हुने प्रभावबारे चेतनामूलक कार्यक्रम	२०६५ आश्विन ९	२६ जना
२	चाँदीमा क्याडमियमको प्रयोगबाट स्वास्थ्य र वातावरणीय प्रभावबारे चेतनामूलक कार्यक्रम	२०६६ श्रावण ८	१०० जना
३	रबर मोल्डिङ प्रशिक्षण	२०६५ चैत्र २३ -२०६६ वैशाख ७ २०६६ आषाढ १५ - २८	१८ जना २३ जना
४	EU/WTO Quality & Social Standards Issues सम्बन्धी प्रशिक्षण	२०६६ वैशाख ३ देखि ४	२६ जना
५	आइकोनोग्राफी सम्बन्धी प्रशिक्षण	२०६६ आषाढ १ देखि भाद्र ४	४० जना
६	संघ व्यवस्थापन तथा योजना तर्जुमा गोष्ठी	२०६६ श्रावण ३, ४	
	काठमाडौं हस्तकला संघ		
१	बाटिक सम्बन्धी प्रशिक्षण	२०६६ जेष्ठ ५ देखि ११	
	भापा हस्तकला उद्योग संघ		
१	ढाका कपडा बुनाई प्रशिक्षण	२०६५ फागुन ११ देखि २०६६ वैशाख १० २०६६ वैशाख १५ - आषाढ १४	२८ जना १५ जना
	पाल्पा हस्तकला उद्योग संघ		
१	पत्रकार सम्मेलन	२०६६ जेष्ठ ८	
	संखुवासभा हस्तकला उद्योग संघ		
१	बेतबाँसजन्य हस्तकला वस्तु विकास प्रशिक्षण	२०६६ भाद्र १ गतेदेखि ३०	३० जना
२	संघको स्थायित्व तथा हस्तकला उद्योगको प्रवर्द्धन सम्बन्धी गोष्ठी	२०६६ आषाढ ४	२५ जना
	म्याग्दी हस्तकला संघ		
१	अल्लो कपडाका वस्तु बनाउने प्रशिक्षण	२०६६ जेष्ठ ९ देखि आषाढ २२	१२ जना
	लमजुङ्ग हस्तकला संघ		
१	ढाका कपडाका वस्तु बनाउने प्रशिक्षण	२०६६ जेष्ठ १० देखि २५	१८ जना
	मकवानपुर हस्तकला संघ		
१	काठमा बुट्टा काट्ने प्रशिक्षण	२०६६ जेष्ठ ११ देखि ३०	११ जना
	खेर गईरहेको काठको टुक्राबाट वस्तु बनाउने प्रशिक्षण	२०६६ वैशाख ११ देखि भाद्र ११	
	जनकपुर हस्तकला उद्योग संघ		
१	स्क्रीन प्रिन्टिङ प्रशिक्षण	२०६५ माघ ११ देखि २१	१५ जना
२	उनी बुनाई एवं कताई प्रशिक्षण	२०६५ माघ २१ देखि २७	१४ जना
३	एड्भान्स मिथिला आर्ट प्रशिक्षण	२०६५ चैत्र ५ देखि २२	२९ जना
	नेपाल पश्मिना उद्योग संघ		
१	पश्मिना ट्रेडमार्क सम्बन्धी आचार संहिता बारे अन्तरक्रिया	२०६५ श्रावण १२ गते	७५ जना
२	औद्योगिक तथा वाणिज्य नीति सम्बन्धी अन्तरक्रिया	२०६५ पौष ९	२० जना
३	पश्मिनाजन्य वस्तुहरूमा फुर्का बाध्ने प्रशिक्षण	२०६६ आषाढ ३ देखि ५	२४ जना
	नेपाल काष्ठकला संघ		
१	काष्ठकला सम्बन्धी प्रदर्शनी	२०६५ भाद्र ३१ गते	११ जना
२	काठको धुलो प्रयोग गरी धूप बनाउने प्रशिक्षण	२०६५ मंसिर ११ देखि १४	१६ जना

जिल्ला हस्तकला संघ तथा वस्तुगत संघहरूका प्रमुख गतिविधि भलकहरू

नेपाल हाते कागज संघ			
१	हाते कागज वस्तु सम्बन्धी क्रेता विक्रेता तथा प्रदर्शनी	२०६४ फागुन १२ देखि १४	१५ फर्म
२	हाते कागज तथा कागजजन्य वस्तु विकास परियोजना (४वर्षे)	२०६५ माघ ६ बाट शुभारम्भ	
३	हाते कागजको ब्राण्ड प्रबर्द्धन कार्यक्रम	२०६५ चैत्र ३०	
४	सचिवालयको लागि नेपाल हाते कागज संघद्वारा भवन खरीद	२०६५ फागुन २९	
छाला जुता तथा वस्तु उत्पादक संघ नेपाल			
१	छाला जुता तथा वस्तु प्रदर्शनी २०६४	२०६४ माघ २४ देखि २९	३० फर्म
२	छाला जुता तथा वस्तु प्रदर्शनी २०६५	२०६५ माघ १३ देखि १५	४० फर्म
नेपाल निर्यात परिषद् (ECON)			
१	ASYCUDA भन्सार प्रक्रिया सम्बन्धी अन्तरक्रिया	२०६६ जेष्ठ ५	
२	मैत्रीपूर्ण भलिबल प्रतियोगिता	२०६६ जेष्ठ १६	८ टीम
स्वच्छ व्यवसायी समूह नेपाल			
१	स्वच्छ व्यवसाय व्यापार मेला २००८	२०६५ मंसिर १६ र १७	२७ संस्था
२	विश्व स्वच्छ व्यवसाय व्यापार सम्मेलन	२०६६ जेष्ठ ३ देखि ७	२२७ जना

जिल्ला हस्तकला तथा वस्तुगत संघहरूको गतिविधिहरू

ललितपुर हस्तकला संघ गतिविधि

क्याडमियमको प्रयोगबाट हुने प्रभाव सम्बन्धी चेतनामूलक गोष्ठी

क्याडमियम तथा अन्य घातक तत्वको मिसावट गरी वस्तु उत्पादन गर्दा स्वास्थ्य र वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभावबारे जानकारी प्रदान गर्ने उद्देश्यले व्यापार तथा निकासी प्रबर्द्धन केन्द्र एवं ललितपुर उद्योग वाणिज्य संघको संयुक्त आयोजना र नेपाल हस्तकला महासंघको सहयोगमा संघद्वारा २०६६ श्रावण ८ गते ललितपुर हस्तकला संघद्वारा चाँदीको हस्तकला उत्पादनमा क्याडमियमको प्रयोगबाट स्वास्थ्य र वातावरणीय प्रभाव सम्बन्धमा एक दिने जनचेतनामूलक गोष्ठी ललितपुरमा आयोजना गरियो। महासंघका पूर्व अध्यक्ष श्री इन्द्रवहादुर शाक्य र गुणस्तर तथा नापतौल विभागका महानिर्देशक श्री सीताराम जोशीले विषयगत प्रस्तुति गर्नु भएको सो गोष्ठीमा चाँदी गहना तथा वस्तु उत्पादनमा संलग्न १०० जना उद्यमी व्यवसायीहरूको सहभागिता रहेको थियो। उक्त कार्यक्रममा सहभागीहरूलाई चाँदी हस्तकलाको वस्तुस्थिति, क्याडमियमको परिचय, क्याडमियमको व्यवसायिक प्रवेश, यसको विषालुपन र वातावरणीय पक्ष, सुरक्षित प्रयोग आदि बारे सहभागीहरूलाई जानकारी प्रदान गरिएको थियो।

आइकोनोग्राफी सम्बन्धी प्रशिक्षण

धातु मूर्तिकला, प्रस्तर मूर्तिकला तथा पौभा चित्रकलामा संलग्न कलाकारहरूलाई मूर्तिहरूको शारीरिक संरचना, प्रतिमा लक्षण, दैवीय लक्षण तथा मुद्रा, स्वरूप, आकृति लगायत धार्मिक मान्यता एवं महत्व सम्बन्धी सैद्धान्तिक ज्ञान प्रदान गर्ने उद्देश्यले ललितपुर हस्तकला संघद्वारा नेपाल हस्तकला महासंघको सहयोगमा २०६६ आषाढ १ देखि भाद्र ४ गतेसम्म ललितपुरमा आइकोनोग्राफी सम्बन्धी प्रशिक्षण संचालन गरियो। श्री दीपक जोशी श्रोतव्यक्ति रहनु भएको उक्त प्रशिक्षणमा मूर्तिकला तथा चित्रकलामा संलग्न २० जना कलाकारहरूको सहभागिता रहेका थियो।

आइकोनोग्राफी सम्बन्धी प्रशिक्षणको फोटो भलक

संघ व्यवस्थापन तथा योजना तर्जुमा गोष्ठी

संघका पदाधिकारी एवं कर्मचारीहरूलाई संघ संचालन एवं व्यवस्थापन सम्बन्धी आधारभूत र समसामयिक विषयमा जानकारी प्रदान गरी संघको व्यवस्थित विकास गर्ने उद्देश्यले ललितपुर हस्तकला संघद्वारा यस महासंघ र ललितपुर उप-महानगरपालिकाको सहयोगमा २०६६ श्रावण ३ गते ललितपुरमा संघ व्यवस्थापन गोष्ठी आयोजना गरियो। श्री रविन्द्रनाथ श्रेष्ठ श्रोत व्यक्ति रहनु भएकोे उक्त गोष्ठीमा १४ जनाको सहभागिता रहेको थियो।

यसै क्रममा हस्तकला क्षेत्रमा विद्यमान समस्याहरूको पहिचान तथा त्यसको समाधान गर्न संघको भावी कार्यक्रमहरू तयार गर्ने उद्देश्यले सो संघद्वारा २०६६ श्रावण ४ गते हस्तकला उत्पादन र निकासी समस्या तथा उपाय पहिचान विषयक योजना तर्जुमा गोष्ठी संचालन गरियो। श्री रविन्द्रनाथ श्रेष्ठ श्रोत व्यक्ति रहनु भएकोे उक्त गोष्ठीमा संघका पदाधिकारी, कार्यसमिति सदस्यहरू एवं कर्मचारी गरी २२ जनाको सहभागिता रहेको थियो।

तनहुँ बन्दिपुर हस्तकला संघको उद्घाटन सम्पन्न

स्वदेशी श्रोत साधन एवं सीपको अत्यधिक प्रयोग गरी उत्पादन गरिने र नेपालको मौलिक पहिचान गराउने वस्तुहरूमा हस्तकलाले परम्पराकालदेखि स्वदेश र विदेशमा प्रख्याति कमाउँदै आएको छ। यस हस्तकला उद्योग व्यवसायले धेरैलाई स्वरोजगारको अवसर प्रदान गर्दै गरेको छ। नेपाल हस्तकला महासंघले हस्तकला उद्योग व्यवसायको विकास, विस्तार एवं प्रवर्द्धनका लागि स्थापनाकालदेखि विभिन्न कार्यहरू गर्नुका साथै समयसापेक्ष गतिविधिहरू संचालन गर्दै आएको छ। यस बाहेक महासंघको लक्ष्य अनुरूप देशको विभिन्न जिल्लाहरूमा रहेका स्थानीय हस्तकलाको प्रवर्द्धनमा टेवा पुऱ्याउने उद्देश्यले यस महासंघबाट जिल्ला एवं वस्तुगत हस्तकला संघहरूको प्रवर्द्धनका लागि पहल हुँदै आएको छ। यसै क्रममा २०६६ श्रावण ६ गते बन्दिपुरमा श्री इश्वर गोपाल प्रधानको अध्यक्षतामा तनहुँ बन्दिपुर हस्तकला संघको विधिवत गठन भयो। यसैगरी श्री गोवर्धन भट्टराई, श्री दीवाकर पौडेल, श्री माया गुरुङ्ग र श्री विजु पिया क्रमशः सो संघको उपाध्यक्ष, सचिव, सह सचिव र कोषाध्यक्ष रहनु भएकोे छ। यस्तै संघको सदस्यहरूमा श्री करुणा पण्डित, किसन प्रधान, सरीता परीयार, सुकुमाया गुरुङ्ग, सनम गुरुङ्ग, विमला के.सी., सरस्वती कुँवर र आशुतोष प्रधान रहेका छन्।

२०६६ श्रावण ३१ गते यस महासंघका अध्यक्ष श्री पुष्करमान शाक्यको प्रमुख आतिथ्य एवं सो संघका अध्यक्ष श्री इश्वर गोपाल प्रधानको सभापतित्वमा बन्दिपुरमा आयोजित एक विशेष कार्यक्रमबीच तनहुँ बन्दिपुर हस्तकला संघ को उद्घाटन सम्पन्न भयो। सो अवसरमा स्वागत मन्तव्य व्यक्त गर्दै सो संघक उपाध्यक्ष श्री गोवर्धन भट्टराईले प्राकृतिक श्रोत र साधनमा धनी बन्दिपुरमा परम्पराकालदेखि विभिन्न हस्तकला एवं शिल्पकलाहरू विद्यमान रहेको चर्चा गर्दै तिनको व्यवस्थित विकास गर्न उक्त संघको गठन भएको बताउनु भयो। सो क्रममा उहाँले तहाँ धेरै पर्यटकहरू आउने गरेको जनाउँदै तिनीहरूका लागि उपयुक्त उपहार सामानका रूपमा उपलब्ध गराउन काष्ठकला सीप एव वस्तुको विकास गर्न ईच्छुक भएको बताउँदै आवश्यक सहयोगका लागि आग्रह गर्नुभयो। उक्त अवसरमा मन्तव्य व्यक्त गर्दै प्रमुख अतिथि एवं यस महासंघका अध्यक्ष श्री पुष्करमान शाक्यले हस्तकला उद्योग व्यवसायको प्रवर्द्धनका लागि महासंघबाट निर्वाह गर्दै आएको भूमिका र यसका गतिविधिबारे जानकारी गराउनु भयो। यस क्रममा उहाँले प्राकृतिक सम्पदा एवं स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित हस्तकलाको विकास एवं प्रवर्द्धन गर्न सकिने सम्भावना रहेको बताउँदै महासंघबाट तहाँको स्थानीय हस्तकला प्रवर्द्धन गर्न सक्ने सहयोग गर्ने बताउनु भयो। यस क्रममा मन्तव्य राख्दै यस महासंघका प्रथम उपाध्यक्ष श्री विकासरत्न धाख्वाले तहाँको हस्तकला प्रवर्द्धनका लागि डिजाइन एवं वस्तु गर्न सीप विकास गर्न महासंघबाट सक्ने सहयोग गर्ने बताउनु भयो।

बन्दिपुर तनहुँ हस्तकला संघको उद्घाटन पछि
महासंघका अध्यक्षज्यू मन्तव्य व्यक्त गर्नुहुँदै

उक्त कार्यक्रममा यस महासंघबाट पदाधिकारीहरू, कार्यसमिति सदस्य, महासंघका विभिन्न जिल्ला एवं वस्तुगत संघका प्रतिनिधिहरू र कर्मचारी गरी १४ जनाको सहभागिता रहेको थियो भने कार्यक्रममा स्थानीय सरकारी निकायका अधिकारीहरू एवं स्थानीय हस्तकला उद्यमी व्यवसायीहरूको उपस्थिति रहेको थियो। उक्त अवसरमा ललितपुर र काठमाडौँ हस्तकला संघका अध्यक्ष श्री रुपरत्न शाक्य र श्री विवेन्द्र प्रसाद सिंह तथा नेपाल काष्ठकला संघ अध्यक्ष श्री दिपेन्द्र शिल्पकारले पनि आ-आफ्ना मन्तव्य राख्नु भएकोे थियो। अन्तमा कार्यक्रममा उपस्थित सबै महानुभावहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दै सो संघका अध्यक्षले आगामी दिनमा तबनहुँ बन्दिपुरको स्थानीय हस्तकला क्षेत्रको विकास एवं प्रवर्द्धनका लागि सो संघ सशक्त रूपमा लाग्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो।

हस्तकला निकासी वितरण

आ.व.२०६५/६६ (आतण - आषाढ)

यस महासंघको निकासी तथ्यांक अनुसार गत आर्थिक वर्ष २०६४/६५ श्रावणदेखि आषाढ मसान्तसम्ममा कुल रु. ३,६८,३८,१४,९०५। बराबरको विभिन्न हस्तकलाका वस्तुहरूको निकासी भएकोमा यस आर्थिक वर्ष २०६५/६६ श्रावणदेखि आषाढ मसान्तसम्ममा कुल रु. ३,०२,९६,१२,८८३ बराबरको विभिन्न हस्तकलाका वस्तुहरू निकासी भएको छ। गत वर्षको तुलनामा आ.व. २०६५/६६ को सोही अवधिमा हस्तकलाका वस्तुहरूको निकासीमा १३ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। महासंघको निकासी तथ्यांक अनुसार यस वर्ष धातुका मूर्ति, अन्य टेक्सटाइलका सामान, पौभा (थान्का), धुपजन्य वस्तु, बेतबाँसका सामान र विविध वस्तु आदिको निकासीमा गत वर्षको तुलनामा केही गिरावट आएको देखिन्छ भने अन्य हस्तकलाका वस्तुहरूको निकासीमा गत वर्षको सो अवधिको तुलनामा वृद्धि भएको पाइएको छ। सो अवधिमा विश्वका ७० भन्दा बढी मुलुकहरूमा हस्तकलाका वस्तुहरूको निकासी भएको थियो।

क्र.सं.	सामान विवरण	कुल निकासी		+ / - गत वर्षको तुलनामा २०६५/६६ को प्रतिशत निकासी अन्तर	२०६५/६६ को कुल निकासीमा प्रतिशत अंश
		श्रावण देखि आषाढसम्म			
		आ.व. २०६४/६५	आ.व. २०६५/६६		
१	परिमना	५८४,३६५,०८३	६८६,६३९,५६६	१६.५२	२२.६६
२	ऊनीका सामान	३६३,८०२,६६९	४६३,३२९,६३६	२६.६३	१५.६२
३	चाँदीका गर - गहना	३४५,६९५,६५३	३६९,९०६,२५६	४.६९	११.९५
४	धातुका मूर्ति	३६२,५१५,५८३	३६५,२२४,८११	(१.९६)	१२.०५
५	हाते कागजका सामान	२३६,६४६,१८६	२६४,५५३,१३९	११.६९	८.६३
६	हेम्प तथा अल्लोका सामान	३६,६३४,८६२	३९,१३३,१०१	६.८१	१.२९
७	सिल्कका सामान	१३२,०८२,८१३	१३६,५३०,२८०	११.८३	४.५१
८	सूतीजन्य सामान	१०५,०१५,९४०	११९,४९६,६३०	१३.६९	३.९४
९	अन्य टेक्सटाइलका सामान	१२,६८६,५८६	६,६६९,६६३	(४६.६६)	०.३२
१०	ढाकाका सामान	१,८०५,६३०	३,२९६,६००	८२.६२	०.११
११	फेल्डजन्य सामान	३२६,९९९,६११	३९६,३५६,३२६	३०.५५	९.६८
१२	काष्ठकलाका सामान	५८,३०४,९४०	६०,३३१,६५१	३.४८	१.९९
१३	पौभा (थान्का)	१३,६०८,२५३	१३,३८०,३५९	(१.६६)	०.४४
१४	हाड तथा सिंगका सामान	२३,५८६,४४४	२५,१६१,३६६	६.६८	०.८३
१५	सेरामिक्सका सामान	१६,११५,१५६	२१,३९९,६९९	३२.६९	०.६१
१६	धुपजन्य वस्तु	१६,६३६,६५६	१६,१४३,०५४	(२.८०)	०.५६
१७	छालाजन्य सामान	१५,८१३,४५१	१६,८५३,३९८	१२.९०	०.५९
१८	पोतेका सामान	६,१६३,३१४	११,९८४,८३१	९४.१४	०.४०
१९	बेतबाँसका सामान	३,३४०,४९३	१,९५०,५६१	(३९.८१)	०.०६
२०	प्रस्तरकलाका सामान	२,५८४,९००	४,०८८,१०६	५८.१५	०.१३
२१	प्लास्टिकका सामान	१६,८५१,६९९	२०,८१५,१६१	१६.६०	०.६९
२२	विविध	८९,६४६,६६६	८२,५६६,५६६	(८.००)	२.६३
	जम्मा	३,६८३,८१४,९०५	३,०२९,६१२,८८३	१२.९३	१००.००

हस्तकलाका वस्तुहरू निकासी हुने प्रमुख मुलुकहरू

आ.व. २०६५/६६, आतण (आषाढ)

क्र.सं.	निर्यात हुने देश	निकासी परिमाण	कुल निकासीमा प्रतिशत अंश	क्र.सं.	निर्यात हुने देश	निकासी परिमाण	कुल निकासीमा प्रतिशत अंश
१	अमेरिका	८६१,८०१,६६९	२८.६८	११	भारत	६२,५१४,०९५	२.०६
२	जर्मनी	३२१,३५४,४३०	१०.६०	१२	अष्ट्रेलिया	५६,८६४,४५५	१.८८
३	बेलायत	३३५,९१३,४०४	६.६९	१३	डेनमार्क	५५,५१४,१०१	१.८३
४	जापान	३२९,६१६,३८४	६.५८	१४	बेल्जियम	४२,११४,९५१	१.३९
५	फ्रान्स	१८५,३६०,०४६	६.१२	१५	स्विडेन	४१,००४,६६९	१.३५
६	क्यानाडा	१६९,३२६,८०१	५.९३	१६	स्पेन	३६,५६४,१०२	१.२४
७	इटाली	१६६,६२६,३११	५.५०	१७	हङकङ	३६,५३०,९४३	१.२१
८	तिब्बत	८०,१८६,६४८	२.६५	१८	ताइवान	३०,८६३,६३०	१.०२
९	स्विटजरल्याण्ड	६०,३६६,९६६	२.३२	१९	चीन	२५,३२०,३००	०.८३
१०	नेदरल्याण्डस्	६०,१३३,९१९	२.३१	२०	नर्वे	२४,५६८,०१४	०.८१

चाँदीमा क्याडमियम मिसावट : एक चर्चा

पृथ्वीमा पाईने धातुहरूमध्ये चाँदी एक असल र महत्वपूर्ण गुणले भरिपूर्ण धातु हो। यो मानव जीवनको लागि नभई नहुने अत्यावश्यक धातु हो। यसको सम्बन्ध विभिन्न पक्षबाट मानव जीवनसँग जोडिएको छ। औषधिको कामदेखि लिएर विषालु पदार्थको मापन गर्न पनि यो धातुको प्रयोग गर्न सकिन्छ। यो धातुको लामो टिकाउपनले गर्दा व्यापारिक दृष्टिबाट पनि यसले महत्वपूर्ण स्थान ओगट्न सफल भएको हो। यसको पौराणिक महत्वतर्फ हेर्दा यो धातु देवताहरू लक्ष्मीको प्रिय धातुको रूपमा रहेको छ।

यो धातुको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि तर्फ फर्केर हेर्दा यो सत्ययुग देखिनै चलनचल्तीमा आएको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा इशा पूर्व ३६०० वर्ष अघि यो धातु उद्गम भएको भनी मिश्र देशको इतिहासमा उल्लेख भएको पाइन्छ। यसबाट नै यो धातुको प्राचिनता बारेमा अनुमान गर्न सकिन्छ।

नेपालमा जन्मदेखि मृत्यु संस्कारसम्मको विधि व्यवहारमा यो धातुको आवश्यकता पर्दछ भनेर दुःख कष्ट गरी यो धातु जोगावट गरेको पाइन्छ। चाँदीका सामानको निर्यात व्यापारको सन्दर्भमा नेपालमा वि.स. २००७ सालमा प्रजातन्त्रको प्रादुर्भाव सँगै विदेशी बजारमा चाँदीका सामानको व्यापार भएको देखिन्छ। समयको क्रमसँगै व्यापार प्रवर्द्धन केन्द्रको स्थापना पश्चात निर्यात व्यापार संगठित रूपबाट भएको देखिन्छ। तत्पश्चात चाँदी गरगहनाको निकासी क्रमिक रूपमा बढ्दै गई देशगत विविधता वस्तु विकास, डिजाइन विकास हुँदै गई आज ८० भन्दा बढी देशहरूमा चाँदी गरगहना तथा वस्तुहरूको निर्यात भएको देखिन्छ।

भारतबाट चाँदी आयात भईरहेको उक्त चाँदी कम गुणस्तरको देखिएको हुँदा तेश्रो मुलुकबाट आयात गर्न सरकार समक्ष प्रस्ताव राखे अनुरूप सरकारले त्यस सम्बन्धी नीति नियम बनाई नेपाल राष्ट्र बैंकले चाँदी आयात गरी विभिन्न वाणिज्य बैंकहरू मार्फत उत्पादक तथा निर्यातकर्तालाई चाँदी आपूर्ति भईरहेको छ।

निकासीकर्ताले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट लिएको चाँदीबाट आयातकर्ताको अर्डर अनुसार सम्बन्धित कालिगढहरूलाई सामान

– श्री इन्द्रबहादुर शाक्य,
पूर्व अध्यक्ष, नेपाल हस्तकला महासंघ

तयार गर्न लगाई निर्यात भईरहेको छ। तर हिजो आज त्यसरी बनाईने चाँदीका सामानमा क्याडमियम भन्ने धातु मिसावट गरिएको भन्ने खबर विभिन्न सञ्चार माध्यमबाट थाहा पाउँदा निकासीकर्ताहरू अन्यौलमा परिरहेका छन्।

सन् २०१० पछि युरोपियन राष्ट्रहरूले क्याडमियमरहित सामान मात्र आयात गर्ने खबरले गर्दा हजारौं नेपालीहरूको रोजीरोटीमा असर पर्ने जाने देखिन्छ। नेपालको मौलिक हस्तकला सामानभित्र पर्ने चाँदीका गरगहना तथा वस्तुको निकासी व्यापार नै तहस नहस हुने अवस्था सिर्जना हुने देखिन्छ। यसबाट धेरै अगाडिदेखि नेपालका निर्यातकर्ता प्रभावित नभएका होइनन्। कतिपय निर्यातकर्ताले आफूले निर्यात गरेको सामानमा क्याडमियम मिसावट भएको कारणले सम्बन्धित निर्यातकर्तालाई क्षतिपूर्ति दिनुपरेको छ भने कतिपय उत्पादक कालिगढहरू क्याडमियम मिसावट भएको चाँदीबाट सामान उत्पादन गर्ने कार्यमा लाग्दा क्याडमियमको प्रभावबाट विभिन्न रोगहरूबाट ग्रसित भएका छन् भने कतिपयको मृत्यु समेत भईसकेको दुःखदायी अवस्था रहेको छ। यस्तो विकराल समस्या आईपर्दा पनि सरकारले सिन्को समेत भाँचेको छैन। यसबाट हामी उच्चमी व्यवसायीहरूलाई निकै दुःख लागेको छ।

क्याडमियम कहिलेदेखि नेपालमा आयात भयो ? कुन मुलुकबाट आयात गरियो ? चाँदी र क्याडमियम कसरी छुट्ट्याउने ? क्याडमियम मिसावटबाट के फाइदा भयो ? के नेपालीहरूले चाँदीमा क्याडमियम मिसाएका हुन् ? बाहिरबाट ल्याएर कमिसन खाई नेपालीहरूलाई मन्द विष (Slow Poison) दिन खोजिएको हो ? क्याडमियम मिसावट गरी सामान बनाउँदा स्वास्थ्यमा पर्ने नकारात्मक असर बारे सम्बन्धित उत्पादकलाई जानकारी छ ? क्याडमियम मिसावटको काम गर्ने व्यक्तिहरूको स्वास्थ्यमा कस्तो असर पर्‍यो ? माथिका प्रश्नहरूको हामीहरूले

अत्यन्तै गम्भीर भई उत्तर खोज्नु जरुरी भईसकेको छ । क्याडमियम मिसावटबाट स्वास्थ्यमा पर्ने नकारात्मक असर का बारेमा कुरा गर्दा यसको प्रयोगबाट हुने घाउ तुरुन्तै निको नभई पछि त्यसले क्यान्सरको रूप लिएको पाईएको छ भने विभिन्न नसा सम्बन्धी, फोक्सो, कलेजोलाई पनि असर पुऱ्याउँदछ । साथै यसको धुवाँबाट मुटुमा प्वाल पर्ने, हाड जोर्नी दुख्ने, रक्त क्यान्सर, मृगौलामा खराबी, काममा थकावट, खानामा अरुचि, टाउको दुख्ने, वाक वाक लाग्ने, शारिरीक रूपमा अपाङ्ग हुने समेत हुन्छ ।

यसको साथै क्याडमियम मिसिएको चाँदीका भांडाकुँडा थाल, गिलास, कचौरा, अन्ति आदि प्रयोग गर्दा मन्द विष फैलिन गई स्वास्थ्य खराब हुन सक्छ । त्यसैगरी क्याडमियम मिसावट भएको भांडामा मादक पदार्थ सेवन गर्दा यसको असर तुरुन्तै देखिन्छ । नेवारी समुदायमा टीका राख्ने सामान, पूजाको थाल, पूजाको करुवा, दान दिने सामानहरु, न्हँयाक सिनामू, करुवा, पाउँजू, पेटी, रबरखण्डा, लक्ष्मी, बुद्ध, भैरव, शिव, कृष्ण आदि देव देवीका मूर्तिहरुको प्रयोग गरिन्छ । विशेष गरी नेवारी समुदायको भोज भतेरमा चाँदीका अन्ति, करुवा, गिलास आदि भांडा वर्तनहरुको प्रयोग गर्ने गरिएको छ ।

क्याडमियम भएको सामान प्रयोग गर्दा आँखाको रोशनी जान्छ । सानो बालकलाई क्याडमियम मिसिएको अजसला(चाँदीको बट्टा)मा राखेर गाजल लगाउनाले आँखाको रोशनी जान्छ । क्याडमियम मिसावट भएको चम्चाले केटाकेटीहरुलाई घोटी चौथी औषधि खुवाउँदा पेट र छातीको रोग लाग्न सक्दछ । क्याडमियम मिसावट भएको सामानहरुको प्रयोगले बुढाबूढी केटाकेटीलाई तुरुन्त असर पर्दछ । क्याडमियम मिसिएको चाँदीको थालमा खाना खाँदा यसबाट पनि विभिन्न रोगहरु लाग्ने खबरले **चाँदीको थाल नामक रेष्टुरेन्ट**मा चाँदीको थाल प्रयोग गर्न छोडियो ।

क्याडमियम मिसावट भएको गरगहना जाँच्ने यन्त्रको अभावमा वाणिज्य बैंकहरुले चाँदीका गरगहना धितोको रूपमा सकारी ऋण दिँदा पछि सो चाँदीका गहनाहरुमा क्याडमियम मिसावट भएको रहेछ भने विक्री गर्ने समयमा बैंकलाई ठूलो घाटा पर्न

सक्छ । त्यस्तै नेपाली जनताहरुले दुःख गरेर कमाइ राखेको र कमबाट विवाहको लागि किन्ने गहना तथा भविष्यको लागि जोड्ने गहनाहरुमा पनि क्याडमियम मिसावट भएको पन्थो भने जनताहरुलाई ठूलो नोक्सानी हुन्छ ।

क्याडमियम मिसावट भएको चाँदीका गरगहना तथा वस्तुहरुको निकासी व्यापारबाट देशलाई लाभको सट्टा नोक्सानी भई कालान्तरमा निकासी घट्न गई देशको अर्थतन्त्रमा नकारात्मक असर पर्दछ । निकासी व्यापार थप्प भएपछि काम नपाएर बेरोजगार बढ्दछ र देशको अर्थतन्त्रमा नराम्रो धक्का लाग्दछ ।

नेपालबाट युरोपियन देशहरु, चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बत, संयुक्त राज्य अमेरिकामा निर्यात भएको चाँदीका गरगहना तथा वस्तुहरुमा ७०% क्याडमियम मिसावट भएको भन्ने लिखित सूचना समेत आयातकर्ताले पठाउन थालेको जानकारी प्राप्त भएको छ । क्याडमियम भएको सामान विक्री वितरणमा को जिम्मेवार हुने ? अन्तत यसबाट निकासीकर्ता, उत्पादक कालिगढहरु आम नेपाली उपभोक्तामा मात्र असर पर्न नगई अन्ततोगत्वा यसबाट सरकारको राजश्व असुलीमा ठूलो धक्का लाग्न सक्ने देखिन्छ ।

अतः यस समस्याको निदानको लागि सबै उत्पादक, निर्यातकर्ता र उपभोक्ता सचेत हुनु नितान्त जरुरी देखिएको छ । यसका लागि क्याडमियम परीक्षणको लागि त्यससँग सम्बन्धित नीति नियम सरकारले तर्जुमा गरी क्याडमियम परीक्षण गर्ने उपकरण खरीद गर्न नेपाल हस्तकला महासंघलाई अनुदान दिनुका साथै परीक्षणको जिम्मेवारी समेत दिनु पर्ने देखिन्छ । उक्त उपकरण खरीदका लागि नेपाल हस्तकला महासंघ समक्ष प्रस्ताव राख्दछु । यसका लागि व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्रले आवश्यक पहल गर्नुपर्दछ ।

माथि उल्लेखित विभिन्न तथ्यहरुका आधारमा क्याडमियम लागू औषधी चरेस भन्दा पनि खतरापूर्ण देखिन्छ । त्यसैले यसको आयातलाई जति सक्दो चाँडो रोक्नका लागि सरकारले आवश्यक नीति नियम तर्जुमा गर्नु पर्ने देखिएको छ । अन्यथा यसले अर्थतन्त्रमा नकारात्मक असर पर्न गई राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा समेत गम्भीर असर नपर्ला भन्न सकिन्न ।

नेपाली हस्तकला व्यवसायको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

- श्री धर्मराज झाक्य

नेपाली हस्तकलाले आफ्ना परम्परागत सीप एवं दक्षता लगायत उत्कृष्ट कला कौशलताका कारण अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा देशको गरिमा बढाइरहेका भेटिन्छन्। त्यस्ता हस्तकलाका उत्पादन भएका उत्कृष्ट कलाकृतिहरूले आफ्नो पुरातात्विक मूल्य र मान्यतालाई अगाली काठमाडौं उपत्यकाभित्रका देवालय, शिवालय, मठ, मन्दिर एवं ऐतिहासिक दरवारहरूमा यत्रतत्र छरिएर रहेका भेटिन्छन्। कतिपय मन्दिर तथा देवालय, शिवालयमा रहेका विभिन्न देवी देवता लगायत जनावर एवं पंक्षीहरूको आकर्षक मूर्तिहरूले नेपाली कलाकारिताको उत्कृष्ट नमूनाको रूपमा ज्वलन्त प्रमाण बनिरहेको भेटिन्छन्। त्यसमध्ये कतिपय लिच्छविकालीन कलाकृती भेटिन्छन् भने कतिपय मल्लकालीन कलाकृती भेटिन्छन्। कतिपय मन्दिरमा भित्ताभित्तामा लेखिएका भित्तेचित्रहरूले त्यसवेला भित्ते चित्रको विकासबारे ऐतिहासिक महत्व दर्शाइरहेको देखिन्छन्। नेपालमा हालसम्म भेट्टाइएका ग्रन्थ चित्र, माटोढुंगा एवं काठ धातुबाट निर्मित हस्तकलाका वस्तुहरूबाट त्यसबेलाको नेपाली हस्तकलाको सीप र दक्षताको विकास एवं स्तरीयताबारे सहजै अनुमान लगाउन सकिन्छ।

नेपालीहरूले यही उत्कृष्ट कलाकारिताको कारण विदेशबाट समेत प्रशंसा पाएका छन्। ८ औं शताब्दीमा इण्डोनेसियाको जाभा मा कलाकार गुण भर्मले बौद्ध जतकमा आधारित चित्र तथा मूर्तिकला निर्माण गर्ने क्रममा बौद्ध स्तुपा निर्माण गरेका थिए। यसैगरी विक्रम संवत्को तेस्रो शताब्दीमा नेपाली कलाकार अरनिकोले ८० जना कलाकारहरूको नेतृत्व गरी चीन (ल्लासामा) मा थुप्रै विहार, स्तुपा तथा भित्ते चित्र मूर्तिहरू निर्माण गरेका थिए। जस अनुसार उनले वि.सं. १३३१ मा धातुकलामा कालिगढहरूको नायक (निर्देशक) पदमा पदोन्नति भए। वि.सं. १३३५मा शाही निर्माणशालाका निरीक्षक पदमा नियुक्ति भएका थिए। त्यस्तै अन्य थुप्रै कलाकार तथा कालिगढहरूले समय समयमा विभिन्न मुलुकहरूमा गई आफ्नो मौलिक सीप र दक्षता प्रदर्शन गरी प्रशंसा बटुलेका थिए।

नेपाली हस्तकलाको बेजोड सीप एव कौशलताका कारण विदेशमा समेत यसको माग भइ रहेको तथ्य ऐतिहासिक घटनाक्रमले दर्शाइरहेका भेटिन्छन्। वैदेशिक व्यापारको दृष्टिकोणले हेर्ने हो भने नेपाली उद्यमीहरूद्वारा उत्पादित कपडाहरूले अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा निकै लोकप्रियता हासिल गरेको तथ्य प्राचीन ग्रन्थहरूमा उल्लेखित छन्। फस्वरुप बुद्धकालीन समयदेखि भारतका सुदुर प्रान्तबाट आउने व्यापारीहरूका लागि काठमाडौं उपत्यका वाणिज्य व्यवसायको आकर्षकको केन्द्र मानिन्छन् भन्ने तथ्य प्रसिद्ध बौद्ध ग्रन्थ **मूल सर्वास्तीवाद विनय संग्रह**मा उल्लेखित छ। जैन ग्रन्थ **बृहत्कल्पसुत्र भाष्य** मा नेपाललाई ताम्र लिप्ती सिन्धु सोतिर आदि उन्नत जातका कपडा उत्पादन तथा त्यसको व्यापार गर्ने देशको नामावलीमा पहिलो सूचीमा राखेको कुरा उल्लेखित छ।

कौटिल्य अर्थशास्त्रमा आठ वटा टुक्राहरू जोडेर बनाइने पानी नछिर्ने कालो रङ्गको **भिङ्गसी** र **अपसारक** नामका कपडाहरूलाई उच्चस्तरीय मानिन्छन्। ती कपडा अति चिपलो, मिहिन तथा नरम भएकोले अन्यत्रको भन्दा संग्रह गर्नका लागि उपयुक्त मानिन्छन्। यसबाट के स्पष्ट हुन्छ भने त्यसवेलाको कपडाको गुणस्तरीयताले गर्दा त्यतिबेलाका उद्यमीहरूको

सीप एवं कार्यकुशलताको विश्व बजारमा व्यापक चर्चामा रहेको पुष्टी हुन्छ। यस्ता कपडाको व्यवसायले लिच्छविकालीन समयमा उल्लेखनीय स्थान हासिल गरेको अभिलेखबाट पुष्टी हुन आउँछ। तर मध्यकालमा आइपुग्दा नेपाली कपडा उद्योगले अन्तर्राष्ट्रिय गुणस्तरयुक्त उत्पादन गर्न सकेन। कपडा उत्पादनको स्थानमा प्रस्तरकला, धातुकला, काष्ठकला तथा चित्रकलाले बढी प्राथमिकता पाउन थाल्यो। नेपालको इतिहासमा काल विभाजन गरिए अनुसार वि.सं. १८२६ सालसम्मको समयलाई मध्यकाल मानिन्छ। लगभग ८९० वर्षसम्म लामो मध्यकाललाई इतिहासकारहरूले राजनैतिक उत्तराचढावको युग पनि भन्ने गरिन्छ। राजनैतिक अस्थिरता, आन्तरिक कलह, पारस्परिक कलह तथा टक्कर लगायत थप दैवी प्रकोपको मारमा पर्दा त्यतिबेला राज्यको केन्द्रलाई कमजोर मात्र पारेनन्, लगभग ५० वटाभन्दा स-सानो राज्यहरूमा विभक्त भए। यस प्रकारको राजनैतिक परिवेशमा वर्तमान काठमाडौं उपत्यका र आसपासका इलाकाहरू मात्र नेपाल राज्य, नेपाल उपत्यका थवा नेपाल मण्डल कहलिए। राजनैतिक अस्तव्यस्तता र समय समयमा भइ रहने दैवी प्रकोपका कारण प्राचीनकालमा फस्टाइ रहेका उद्योगहरू पनि प्रायः ठप्प भए। राजा यक्ष मल्लको मृत्युपछि नेपाल उपत्यका (ललितपुर, भक्तपुर, कान्तिपुर) तीन स(साना राज्यहरूको रूपमा टुक्रिए। पहिलेदेखि सुचारु हुँदै आएका सबै उद्योग लोप हुन थाल्यो। ती उद्योगहरूमा काष्ठकला, धातुकला, प्रस्तरकला, पौभा (थान्का) आदि। यी परम्परागत कलाहरू फस्टाउनुको प्रमुख कारणहरूमा काठमाडौं उपत्यकामा भोट(तिब्बत) एवं भारतबाट आउने व्यापारिक मार्गका रूपमा प्रयोगमा आउनु, उपत्यकाभित्रका मल्ल राजाहरूबीच एक आपसमा कला निर्माणमा प्रतिस्पर्धा चल्नु आदि रहेका छन्। फलस्वरुप काठमाडौं उपत्यकालाई वास्तुकलाको धनी शहरको रूपमा परिचित गरायो। मन्दिरै मन्दिरको देशको रूपमा चिनाउन मल्ल राजाहरू सफल भए। नेपालबाट भारत तथा ल्लासा भई विभिन्न मुलुकहरूमा निर्यात हुने सामाग्रीहरूमा विभिन्न धातुबाट निर्मित भाँडाकुडाहरू, पुजाका सामाग्रीहरू, घरेलु प्रयोजनका औजार एवं हतियार, सुन चाँदीका गहनाहरू, काँसका मूर्तिहरू आदि। त्यस्तै गरी दैनिक प्रयोजनमा ल्याउने भाँडाकुडा बाहेक पानस, धुप बाल्ने मकल, बुट्टेदार भारी, मसिदानी, घण्टा, कलश, पुजाथाली आदि भोटतर्फ निर्यात गरिन्थ्यो।

सुन चाँदीका गहनाहरूमा कानमा लगाउने विभिन्न प्रकारका कानपाशहरू गोली एवं विभिन्न आकारका जन्तर राख्ने गहनाहरू तिब्बतमा निकै लाकप्रिय थिए। यस्ता सामाग्री निर्माण गर्ने कालिगढहरू भोटका प्रमुख शहरहरूमा वि.सं.१७७३ मा इसाई पादरी देशी देरीले ल्लासामा कार्यरत अवस्थामा भेटेको कुरा वर्णन गरेका थिए। उनीहरू समुन्नत अवस्थामा रहेको कुरा पादरीले उल्लेख गरेका थिए।

वि.सं. १८२६ सालमा पृथ्वी नारायण शाहले नेपाल अधिराज्य एकीकरण गर्ने क्रममा काठमाडौं उपत्यकाको विजय पश्चात अधिकांश समय लडाईंमा बितेका हुँदा त्यतिबेला हस्तकलाको उत्थान गर्ने खास कुनै उपलब्धीमूलक कार्य भएको देखिदैन। त्यसमाथि पनि १०४ वर्षसम्म राणा शासनको समयमा अधिकांश दरवारहरू पनि बेलायती ढाँचामा निर्माण गरेकाले

नेपाली वास्तुकला र हस्तकलाको क्षेत्रमा शुन्य समयको रुपमा इतिहासकारहरूले लिने गर्दथे । त्यसबेला नेपाली कालिगढहरूलाई ठुलो मर्का परेको कारणले गर्दा हस्तकलाकर्मीहरूले आ-आफ्नो पुख्यौली पेशा एवं व्यवसायलाई परित्याग गरी अन्यत्र लागेको भेटिन्छन् ।

वर्तमान समयमा नेपाली हस्तकलाको गुणस्तरीयताको कदर गर्दै नेपाल भ्रमणमा आउने पर्यटकहरूले हस्तकला सामाग्रीहरू खरीद गरी आ-आफ्नो देशमा लगेर सजाएर राख्ने, विशेष उपहार दिने गरेको देखिन्छन् । हाल यस्ता सामाग्रीहरूको माग विदेशमा बृद्धि भएको

कारणले गर्दा नेपालको प्रमुख आम्दानीका स्रोतको रुपमा विकसित भैसकेको देखिन्छ । स्वदेशी कच्चा पदार्थ एवं सीपबाट तयार गरिने यस्ता हस्तकला वस्तुको व्यवसाय र निकासीबाट धेरैलाई स्वरोजगारको अवसर प्राप्त हुनुका साथै अत्यधिक विदेशी मुद्रा आर्जन भई देशको आर्थिक विकासमा ठुलो योगदान पुऱ्याएको छ । अतः हस्तकला क्षेत्रलाई स्वदेशी स्रोत साधन एवं सीपमा आधारित रोजगारमूलक उद्योग एवं व्यवसायको रुपमा सरकारले प्राथमिकता दिई यस क्षेत्रको दीगो विकास, प्रबर्द्धन एवं समयसापेक्ष सुधार का लागि ध्यान पुऱ्याउनु नितान्त आवश्यक देखिन्छ ।

सन्दर्भ व्यवसाय

- श्री दिपेन्द्र राज छिन्पकाट

स्थानीय कच्चा पदार्थ, श्रोत र साधनको अत्याधिक प्रयोग गरी उत्कृष्ट वस्तु उत्पादन गर्नुका साथै तिनको निर्यातबाट देशको अर्थतन्त्रमा समेत योगदान पुऱ्याउँदै आएको व्यवसायमध्ये काष्ठकला क्षेत्र एक महत्वपूर्ण व्यवसाय हो । यस क्षेत्र एवं व्यवसायलाई हस्तकला व्यवसायहरूमध्ये एक महत्वपूर्ण व्यवसायको रुपमा लिन सकिन्छ ।

काष्ठकला क्षेत्रमा प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रुपमा कति जना मानिसहरू काम गरि आएको छ भन्ने एकिन तथा सहि तथ्यांक नभएता पनि काष्ठकलाबाट निर्मित वस्तुको निर्यात मात्र वार्षिक रु ५ करोड भन्दा बढी रहेको तथ्य नेपाल हस्तकला महासंघको तथ्यांकबाट देखिन्छ भने अन्य प्रकृयाबाट पनि सोही अनुपातमा निर्यात भएको अनुमान गर्न सकिन्छ । अन्य प्रकृया एवं माध्यमबाट हुँदै आएको निर्यातलाई सम्बन्धित निकायबाट स्वीकृति गराई मात्र निर्यात गराउन सके देशलाई फाइदा पुग्नुका साथै सही तथ्यांक निकाल्न वा काष्ठकलाको व्यवसायिक तथ्य निक्क्यौल गर्न समेत मद्दत पुग्दछ ।

काष्ठकला व्यवसाय निर्यातमा मात्र सीमित नभई यसले स्थानीय बजारमा पनि महत्वपूर्ण स्थान ओगटेको छ । सजावटका सामान, उपहार का वस्तुहरू बनाउनेमा मात्र नभई घरका लागि आवश्यक थाँ (पिलर), भ्याल, ढोका, दराज, मेच, टेबुल आदिका साथै मन्दिरहरूमा कलात्मक टुँडाल ढोकाहरू समेतमा काठको नै प्रयोग भएको पाइन्छ । काठमाडौँस्थित काष्ठमण्डप मन्दिर सम्पूर्ण रुपमा एउटै रुखको काठबाट बनाइएको पाइन्छ । यसै काष्ठमण्डप मन्दिरको नामबाट यस शहरको नामाकरण काठमाण्डौँ हुन गएको तथ्य सवैलाई अवगत नै छ । यस उदाहरणबाट काष्ठकला व्यवसायको महत्वबारे थप कुराहरू उल्लेख गरिरहनु पर्दैन होला ।

आवश्यक कच्चा पदार्थको सन्दर्भमा भन्नु पर्दा काष्ठकला व्यवसायको लागि आवश्यक विभिन्न प्रकार, जाति, गुणस्तरका काठहरू स्वदेशमा नै उपलब्ध रहेको र आयात गर्न नपर्ने हालको अवस्था छ भने गुणस्तरीय मौलिक काष्ठकलाका वस्तुको उत्पादनका लागि स्वदेशमै आवश्यक सीप, ज्ञान, प्रविधि तथा दक्ष जनशक्ति रहेको पाइन्छ । काष्ठकलाको उत्कृष्ट कलाकारिता एवं विशेषताले गर्दा स्वदेश तथा विदेशमा समेत यसको राम्रो प्रख्याति र माग रही आएको छ । यद्यपि काष्ठकला व्यवसाय एवं क्षेत्रमा केही समस्याहरू यथावत रहेका छन्, समाधानका उपायहरू पनि छन् ।

काष्ठकला व्यवसायमा देखा परेको समस्याहरू

१) कच्चा पदार्थको कमी तथा मूल्य बृद्धि

आज हामीले काठजन्य कच्चा पदार्थको उपयोग तथा उपभोग मात्र गरि रहेका छौँ, भएका वन फडानि मात्र गरि रहेका छौँ ।

यसरी व्यवसाय संचालनका लागि आवश्यक कच्चा पदार्थ आपूर्ति गर्न अनियन्त्रित रुपमा रुख कटानी गर्नाले वन विनाश हुनुका कारण कच्चा पदार्थको कमी हुँदै आएको छ । यसबाट भोलीका दिनमा काठजन्य कच्चा पदार्थको अभाव नै हुन सक्ने संकेत देखा परिसकेको छ ।

२) आर्थिक

कच्चा पदार्थको कमी, बजार मूल्य बृद्धिका कारण कच्चा पदार्थमा समेत मूल्य बृद्धि भै यस क्षेत्रमा लगानी गर्न आर्थिक समस्या सृजना भएको छ भने अर्कोतर्फ विद्यमान उद्योग व्यवसाय विविध कारणले खस्किँदै गएकोले व्यवसायीहरूले लगानी नगर्ने, उद्योग व्यवसायको शिर्षक अर्न्तगत बैंकहरूले कर्जामा व्याज प्रतिशत बढी राखिएकोले यस क्षेत्रमा काम गर्न आर्थिक दृष्टिकोणले कठिन हुँदै गएको छ ।

३) बजार

माथिका उल्लेखित दुवै समस्याहरू बाहेक अर्को समस्याको रुपमा बजार समस्या देखा पर्दछ । बजार भन्नेले यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित

स्वदेश तथा विदेशस्थित सम्भाव्य बजार दुवै पर्दछ । कालिगढहरु बजारको अध्ययन गर्दै, परम्परागत शैलीमा वस्तु मात्र उत्पादन गर्ने गर्छन । बजारमा कुन डिजाइनका, कति गुणस्तरको वस्तुको माग भै रहेको छ ? उत्पादित वस्तुमा प्रयोग हुने रंग पालिसहरु हानिकारक छ, छैन ? पाकेजिङ्ग बक्स गुणस्तरिय छ, छैन ? जानकारी नपाई वस्तु उत्पादन भैरहेकोले उत्पादित वस्तुले बजार पाउन समस्या देखा परेको छ ।

४) दक्ष जनशक्तिको अभाव

बजारको अध्ययन गर्दै बजारको माग अनुसार नयाँ डिजाइन, गुणस्तरीय सामान, माग अनुरूप संख्यात्मक संख्यामा उचित समयमा उत्पादन गरी वस्तु दिन सकिरहेको देखिन्दैन । दक्ष जनशक्तिको अभाव नै देखिन्छ ।

५) बन्द हडताल

एक त बजारको माग अनुरूप उचित समयमा वस्तु उत्पादन गर्न सकेको अवस्था छैन भने अर्को तर्फ विभिन्न मागहरु राखि विभिन्न पक्षहरुबाट हुँदै आइरहेको बन्द हडतालले कारखाना काम बन्द भै अर्को समस्या थप भएको छ ।

समाधानका केही उपायहरु

जहाँ समस्या, त्यहाँ उपाय भने जस्तै, यस क्षेत्रमा देखा परेका माथि उल्लेखित समस्या बाहेकका अन्य समस्याहरु पनि हुनेछ, ति समस्याहरुको समाधान हुनेछ । स्वच्छ मनले समाधानको पहल गर्नु पर्दछ, अवश्य पनि समाधान हुनेछ ।

भएका कच्चा पदार्थको उपयोग मात्र नगरी भविष्यका लागि सोच विचार गरी कच्चा पदार्थ वनलाई जोगाउन अनावश्यक रुपमा र खहरु काट्न नदिने, आवश्यक रुख काटिसके पछि सो को दोब्बर बर तबर वृक्षारोपण गर्ने, संरक्षण गर्ने गरिएमा कच्चा पदार्थको कमीलाई धेरै मात्रामा घटाउन सकिन्छ ।

आर्थिक समस्या समाधानका लागि उद्योग व्यवसाय शिर्षक अर्न्तगत रहेको बैंक व्याजको दर घटाउन पहल गर्ने, नेपाल हस्तकला महासंघबाट यस व्यवसायको लागि सहूलियत दरमा कर्जा उपलब्ध गरि दिने, ठूला ठूला मेसिन औजारको लगानीका लागि व्यवसायीहरु एकिकृत भै सामुहिक रुपमा लगानी गर्न सकिने छ ।

कालिगढहरु अब बजारको अध्ययन नगरि परम्परागत वस्तु मात्र उत्पादन गर्ने भन्दा पनि देश विदेश सर्वैतरको अवस्था हेरी बजार माग अनुरूप गुणात्मक तथा संख्यात्मक रुपमा वस्तु उत्पादन गर्न सक्नु पर्छ । यसका लागि गोष्ठि, अध्ययन अवलोकन, जस्ता कार्यक्रम संचालन गर्ने, तालिम प्रशिक्षण कार्यक्रम गर्ने, उत्पादित वस्तुहरुको प्रचार प्रसारको लागि प्रदर्शनी आदि गरी बजारलाई विस्तृत गर्न सक्छौं । हामी कालिगढहरु यस्ता कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने तथा संचालित कार्यक्रममा सहभागि हुनु पर्दछ ।

उद्योग व्यवसाय उद्योगपति र मजदुर/कामदार दुवैको उपस्थिति तथा सुमधुर सम्बन्ध विना संचालन हुन सक्दैन । उद्योगपतिहरुले मजदुर/कामदारहरु उद्योगको एक अभिन्न अंग हो भन्ने स्वीकार गरी उचित व्यवहार तथा तलब भत्ता दिनु पर्दछ, भने मजदुर/कामदार हरूले पनि उद्योगलाई अनावश्यक भार (व्यय) पर्ने गरी माग प्रस्तुत गर्ने, अन्य असम्बन्धि व्यक्तिहरुको कुरा सुनी उद्योग संचालनमा बाधा पुऱ्याउने गरी हडताल बन्द गर्नु हुँदैन । कुनै पनि समस्या वा माग भएमा आफुहरु नै आपसमा छलफल गरी समाधान गर्नुपर्छ । उद्योगपति र मजदुर/कामदार दाजुभाईको भूमिका खेल्न सक्नुपर्छ । यी माथिका समस्याहरुलाई समाधान गर्दै व्यवसाय गरिएको अवस्थामा पनि हामी काष्ठकला व्यवसायीहरु माथि वन तथा वातावरण विनाशकारी भन्ने अन्तराष्ट्रिय धारणा आउन थालेकोले हामी काष्ठकला व्यवसायीहरुले जतिवटा रुख काट्छौं सो को दुई गुणा रुख रोपी उक्त धारणालाई गलत सावित गर्न सक्नु पर्छ । होइन भने हाँसै भावि सन्ततिले पनि हामीलाई उक्त दोष लगाउने छ, सोच्नु पर्ने अवस्था आइसकेको छ ।

यी यस्ता कार्यका लागि तपाईंसँग हातमा हात मिलाउन मिति २०६१।६।२७ मा “नेपाल काष्ठकला संघ” ललितपुर उप-महानगर पालिका वडा नं. १८ जोम्बहालमा स्थापना भएको हो ।

यस लेख काष्ठकला व्यवसायसँग सम्बन्धित रही लेखिएको भएता पनि यसमा लेखिएको “काष्ठकला” शब्द हटाइएमा सवै व्यवसायसँग सम्बन्धित हुने देखेको छु ।

काष्ठकला उद्योग व्यवसायको प्रबर्द्धनार्थ कुनै सुझाव तथा सहकार्यको लागि आशावादी छु ।

नोट: यसमा प्रस्तुत गरिएका तथा प्रकाशित लेख, रचनाहरुमा उल्लेखित विचार, विवरण तथा जानकारीहरु महासंघको अवधारणा नभई सम्बन्धित लेखकहरुको व्यक्तिगत धारणा एवं संकलन भएको जानकारी गराईन्छ ।

क्याडमियम धातु - स्वास्थ्यको लागि हानिकारक

- मेटालर्जिकल ई. श्री कमल मानन्धर
प्रमुख, औद्योगिक उर्जा व्यवस्थापन आयोजना

घरायसि प्रयोगमा ल्याइने चाँदीका वर्तनहरु जस्तै: थाल, कपप्लेट, चम्चा, काँटा, गिलास, करुवा, अन्टी र सजावट वा धार्मिक कार्यको लागि प्रयोग हुने कोतः, सुकुन्दा, चाँदीको ऐना, सिन्दर राख्ने भाँडो तथा गरगहनाको रूपमा प्रयोग हुने बस्तुहरु जस्तै औँठी, इयरीङ्ग, चुरा सिक्की, बाला, पाउजु जस्ता सामानहरु प्रयोग गर्नु अघि सतर्कता अपनाउनु पर्ने जरुरी भएको छ। भट्ट हेर्दाखेरी चाँदीको जस्तो लागे पनि त्यस्मा २५% देखी ७०% सम्म चाँदीको रङ्गसँग मिल्दो जुल्दो घातक धातु क्याडमियम मिसावट गरि चाँदीका वस्तुहरु बनाएका हुन्छन्। क्याडमियम धातु मिसाएर बनाएका वस्तुहरु प्रयोग गर्नु स्वास्थ्यको लागि अति हानिकारक मानिन्छ। चाँदीका सामानहरुमा क्याडमियम धातु मिसिएको खण्डमा केही समयपछि कालो रङ्गमा परिणत हुन्छ। त्यसकारण प्रयोगकर्ताहरुले चाँदीका वस्तुहरु कालो रङ्गमा परिणत हुँदै गएको महशुस भएमा क्याडमियम धातुको मिसावट भएको भनेर बुझ्नु पर्छ।

क्याडमियम धातु के हो ?

क्याडमियम नरम र सेतो खैरो रङ्गको कम तापक्रममा पग्लिने धातु हो। प्रकृतिमा विभिन्न प्रकारका विषालु धातुहरु जस्तै: Lead, Mercury, Silver, Thallium, Tin, Beryllium, Arseni, Cobalt आदि रहेका हुन्छन्। त्यस मध्ये Cadmium पनि पर्दछ। यो धातुलाई गलाउने बेला निस्कैको ग्याँस स्वास प्रस्वासको माध्यमद्वारा फोक्सोभित्र प्रवेश गरेको खण्डमा, फोक्सोभित्रको तन्तुहरु नष्ट गर्दै लैजाने भएको कारण, विभिन्न समस्याहरु देखा पर्छ जस्तै: घाँटी सुक्ने, खोकी लाग्ने, कपाल दुख्ने, बान्ता हुने छ्याति पोल्ने, सास फेर्न गाह्रो हुने, मान्सपेशीहरु कमजोर हुने, खुट्टाको जोर्नीहरु दुख्ने आदि। यदि खानाको माध्यमद्वारा केडमियम निलेको खण्डमा निम्न समस्याहरु आइपर्छ जस्तै: सास लिन गाह्रो हुने, जिउ दुख्ने, रक्त अल्पताको समस्या हुने, मुखबाट नमिठो च्याल निस्कीरहने र मान्सपेशी खुम्चिने समस्या आदि।

अत्यधिक मात्रामा क्याडमियम प्रयोगको असर

ग्याँस वा केडमियमको धुलो स्वास प्रस्वासको माध्यमद्वारा फोक्सोभित्र प्रवेश गरेको खण्डमा तुरन्त मृत्यु हुने संभावना हुन्छ। क्याडमियम मिसिएको भाँडोमा खाना खाँदा वा क्याडमियम प्लेटीङ्ग गरेको भाँडोमा भण्डारण गरिएको खाना खाँदा, खानामा रहेको एसिडीक पदार्थको कारण क्याडमियमसँग रसायनिक प्रतिक्रिया भई

क्याडमियम मृगौला (Kidney) र लिभरमा जम्मा हुन थाल्छ। यसरी विस्तारै जम्मा भएको क्याडमियमले किडनी तथा लिभरलाई समेत विस्तारै नोक्सान पुऱ्याउँदै अन्तमा निस्क्रीय बनाइदिन्छ। खानाको माध्यमद्वारा केडमियम रक्त कोशिकामा समेत पुग्ने भएकोले क्यान्सर हुने प्रवल संभावना हुन्छ। लामो समयसम्म क्याडमियम धातुको काम गर्ने व्यक्तिहरुलाई हाड जोर्नी सिथिल हुने, छालाको समस्या, स्वास लिन गाह्रो पर्ने समस्याहरुले सताइ रहेको हुन्छ।

क्याडमियम धातु किन अरु धातुहरूसँग मिसाइन्छ ?

क्याडमियम धातु कम तापक्रम ३२९°C मा पग्लिने भएकोले विभिन्न धातुहरूसँग सजिलै समिश्रण गरि विभिन्न प्रकारको Alloy हरु बनाउन सकिन्छ। कम तापक्रममा पग्लिने रसान (Solders) हरु बनाउन क्याडमियमको आवश्यक पर्छ। कुनै पनि धातुलाई मजबुट तथा खियाबाट वचाउनको लागि पनि केहि मात्रामा केडमियम मिसाउने गरिन्छ। केडमियम धातु Frictionless भएको कारण मेसीनहरुमा प्रयोग हुने बुसहरु बनाउन पनि यसको प्रयोग गरिन्छ। सुन चाँदीको दाँजोमा क्याडमियम धेरै सस्तो भएको कारण नाफा आर्जन गर्नको लागि गरगहना तथा चाँदीका सामान बनाउँदा खेरि क्याडमियमको मिसावट भएको देखिन्छ।

ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

क्याडमियम धातु सबै भन्दा पहिले जर्मनी नागरिक Friedrich Strohmeyer ले १८१७ मा पत्ता लगाएको थियो। जस्ता धातु (Zinc) को प्रशोधन क्रममा केडमियम धातु By Product को रूपमा निस्कन्छ। Zinc Compound बाट निकालिने भएको कारण यस धातुको नामाकरण Latin शब्द Calamine (Zinc Carbonate) बाट भएको देखिन्छ। स्टील तथा ताँमाका वस्तुहरुलाई खियाबाट जोगाउन यस धातुको प्रयोग गर्नु परेको कारण, यस्को व्यवसायिक उत्पादन ई.स. १९३० देखी १९४० सम्म भएको देखिन्छ। ई.स. १९५६ तिर संयुक्त राज्य अमेरिकामा ५९% केडमियम Coating को लागि र २४% रङ्गहरु उत्पादन गर्न प्रयोग गरिन्थ्यो। ई.स. १९७० देखि १९८० तिर प्लास्टिकका सामानहरु बनाउन आवश्यक Stabilizer Chemicals हरु उत्पादन गर्न यस धातुको प्रयोग गर्न थाल्यो। सन १९८० पछि, वातावरणीय र स्वास्थ्य सम्बन्धी ऐन लागू भएको कारण यस्को प्रयोगमा विस्तारै नियन्त्रण हुन थाल्यो। जस्को कारण सन २००६ सम्म प्लेटीङ्ग र कोटीङ्ग प्रयोजनको लागि ७% र रङ्गहरु बजाउन १०% मा सिमित हुन पुग्यो।

क्याडमियमको प्रयोग औद्योगिक प्रयोजनमा:

स्वास्थ्यको लागि हानिकारक सावित भएपनि अन्य औद्योगिक प्रयोजनको लागि क्याडमियम अझै पनि प्रयोग भइ राखेको देखिन्छ ।

क) निकेल - क्याडमियम व्याट्री उत्पादन गर्नको लागि

उत्पादनको करिब ३/४ भाग क्याडमियम धातु निकेल क्याडमियम रिर्चाचबल व्याट्रीहरू बनाउन प्रयोग गरिन्छ ।

ख) रङ्ग बनाउनको लागि

रातो रङ्ग (CD Sulfide) र पहेंलो रङ्ग (CD Selenide) बनाउनको लागि क्याडमियम धातु प्रयोग गरिन्छ ।

ग) प्लेटीङ्ग र कोटीङ्गको लागि :

स्टील तथा अन्य धातुहरूलाई लामो समयसम्म टिकाउन खिया लाग्नबाट बचाउन क्याडमियमको प्रयोग गरिन्छ । Automotive, Electronic, Marine तथा Aeroplane Industries हरूमा इलेक्ट्रो प्लेटीङ्गको लागि क्याडमियम प्रयोग गरिन्छ ।

घ) रसान (Solder Metal) बनाउनको लागि

धातुहरू जोड्नको लागि आवश्यक पर्ने रसान (Solder Metal) बनाउनको लागि क्याडमियम प्रयोग गरिन्छ । क्याडमियम धातु अन्य धातुहरू जस्तै: Zinc, Lead, Silver र Tin संग मिसाएर आवश्यक अनुसारको रसान तयार गर्न सकिन्छ ।

ङ) टेलिभिजन ट्युब बनाउनको लागि

श्याम/श्वेत तथा कलर टेलिभिजनमा प्रयोग हुने पिकचर ट्युब बनाउनको लागि Cadmium Oxide को आवश्यकता पर्दछ ।

च) फोटोकपी मेसीनको ड्रममा Coating गर्नको लागि

फोटोकपी मेसीनमा प्रयोग हुने Photo Copier drums मा Photo Conductive Surface Coating को लागि Cadmium Sulfide प्रयोग गरिन्छ ।

छ) Light Detection तथा Solar cells मा प्रयोग गर्नको लागि Cadmium Sulfide, Cadmium selenide / Cadmium Telluride जस्ता semiconductors हरू light detection तथा Solar cells को लागि प्रयोग गरिन्छ ।

ज) प्लास्टिक तथा प्लास्टिक सम्बन्धी बस्तु उत्पादन गर्नको लागि

प्लास्टिक तथा प्लास्टिक संग सम्बन्धित बस्तुहरू उत्पादन गर्नको लागि क्याडमियम Stabilizer को रूपमा प्रयोग गरिन्छ ।

झ) किटनासक औषधि बनाउनको लागि

विभिन्न प्रकारको किटनासक औषधिहरू उत्पादन गर्न क्याडमियमको प्रयोग गरिन्छ ।

केडमियम मिसावटको परिणाम

नेपालमा आधुनिक डिजाइनको गरगहना बनाउने प्रविधिको शुरुवाटसंगै केडमियम धातुको प्रवेश भएको देखिन्छ । छिमेकी देश भारतबाट आएका कालिगढहरूका कारण सुन चाँदीका गरगहनमा क्याडमियम मिसाउने प्रवृत्ति दिनानू दिन बढ्दै गइरहेको छ । क्याडमियम तोलाको करिब रु. १५ पर्ने भएकोले बढी नाफा कमाउने नियतले यसको मिसावट भएको देखिन्छ । सुनको सामानहरूमा कम प्रतिशत मात्र क्याडमियम मिसाउन सकिने तर चाँदीका सामानहरूमा ८०% सम्म मिसाउन सकिने हुँदा क्याडमियम सम्बन्धि उपभोक्ता वर्गहरूको अनभिज्ञता र चेतनाको कमीले गर्दा प्रत्यक्ष मारमा परेको देखिन्छ । यदी उपभोक्ता जागरुक र सचेत भएको खण्डमा क्याडमियम मिसाउने प्रवृत्ति स्वतः हट्दै जाने विश्वास गरिएको छ । हाल विदेशमा निर्यात हुने चाँदीका सामानहरू पनि क्याडमियम मिसावटको कारण थप संकट परेको छ ।

यसरी क्याडमियम मिसावट गर्ने प्रवृत्तिबाट केही व्यक्तिलाई अल्पकालिनरूपमा आर्थिक लाभ दिएपनि दीर्घकालिन रूपमा चाँदीको सामानहरूको निकासी व्यापार थप्प भई हजारौं मानिसहरू बेरोजगार र विदेशी मुद्रा आय आर्जनमा ठूलो धक्कापर्ने संकेत देखिन्छ । अझैपनि यस व्यवसायमा लाग्ने व्यक्तिहरूले यस विषयमा गम्भीर रूपले नसोचेको खण्डमा यसले घातक परिणाम निम्ताउन सक्छ ।

क्याडमियम परीक्षण गर्ने विधि

क्याडमियम धातुको परीक्षण विभिन्न माध्यमद्वारा गर्न सकिन्छ । मेटालर्जिकल माइक्रोस्कोपको सहायताले धातुको माइक्रोस्ट्रक्चर अध्ययनद्वारा क्याडमियमको मात्रा छुट्याउन सकिन्छ । केमिकल अनालाइसिसद्वारा क्याडमियमको परीक्षण गर्न सकिन्छ, तर यी परीक्षणहरू गर्दा धेरै समय लाग्ने भएकोले त्यक्तिको उपयुक्त छैन । हाल Atomic absorption spectrometer द्वारा कम समयमा क्याडमियमको परीक्षण गर्न सकिने भएकोले, यस प्रविधिलाई उपयुक्त मानिन्छ र हाल विभिन्न मुलुकहरूमा प्रचलनमा रहेको छ ।

Dealing with Economic Crisis in the Home Decoration Sector

CBI's Sector Alerts aim to give BSOs and exporters in developing countries insights into their sector and provide them with recommendations concerning the latest developments.

This Sector Alert on home decoration focuses on the consequences of the recent international financial and economic crisis. Challenges and opportunities are highlighted in order to assist exporters and BSOs in dealing with this crisis. Key-issues that are covered in this Sector Alert:

1. Effects of the international economic crisis on the home decoration sector
2. Recommendations to exporters
3. Recommendations to BSOs
4. Useful sources for further Orientation

1 Effects of International Economic Crisis on The Home Decoration Sector

The effects of the economic crisis were already apparent during the Ambiente trade fair, which took place in February of this year. Exporters participating in CBI's Export Coaching Program for Decorative Articles reported that the value of the orders they booked during this fair was 75% less than last year. Many exporters in developing country expect their exports to further decrease during the second half 2009, which is confirmed by sector specialists. In addition, export margins are becoming smaller, and layoff of employees is inevitable.

The decrease in exports is mainly caused by declining sales of decorative articles in Western markets. Because these articles are not considered as essential products by consumers, they are the first to save money on. This tendency is especially strong in Spain, Portugal, the UK, Ireland and Eastern Europe (Hungary and Bulgaria). The low-end market segment has been particularly hard hit by the economic crisis, because consumers in this segment are more likely to cut back on spending. On top of that, margins in this segment are particularly low compared to the middle- and upper segments. This is mainly the result of low-priced imports from Asia (primarily China), where producers have an advantage of scale by making use of mass production and relatively low labor costs.

Another important implication of the economic crisis is that European importers are reducing the size of their orders. Importers buy smaller volumes, albeit at shorter intervals, to keep their stocks low. Moreover, they first sell their stocks before placing new orders. As such, the practice of importing mass volumes, in particular from China, is not common anymore, which is reflected in the high number of bankruptcies among Chinese home decoration producers.

Maybe the most important effect of the economic crisis is that obtaining finance and credit has become more difficult, both for European importers and for developing country exporters.

Consequently, European buyers require longer terms of payment, and possibilities of obtaining advance payments

have diminished. At the same time, exporters have difficulty in obtaining pre-financing for their exports, as well as in getting investment credits and working capital.

It is important to note that many of the problems affecting the home decoration sector already became apparent before the crisis started. The economic crisis, however, reinforces these problems. Likewise, the crisis also strengthens some of the on-going trends, which could well form an opportunity for exporters. This is explained in the following parts of this alert.

2 Recommendations to Exporters

One of the consequences of the economic crisis is the lack of access to credit. Therefore, exporters try to reduce their costs of product design and cannot afford to invest in Corporate Social Responsibility (CSR). Yet, these two aspects are important for coping with the current economic crisis, as recommended below.

Target the middle-high market segment

The home decoration sector had already turned away from Chinese mass-produced articles, shifting from the low-end segment towards the middle-high market segment. The economic crisis has strengthened this effect, as importers now prefer to import smaller volumes of unique and high-quality products, instead of high-volume standardized products. Consumption is decreasing in the low-end market segment, reflected in the decrease in imports by large companies such as Ikea. Consumer interest has shifted from quantity to quality, and European consumers shifted their style towards products which are useful to them. Developing country exporters can best target the middle-high market segment of the home decoration sector, where margins are higher and competition from Chinese producers can be avoided. To be able to be competitive in the middle-high segment, the following steps are recommended:

Positioning

When targeting the middle-high segment, you need to identify its players (relevant wholesalers, retailers, importers), and what consumers demand (product design and trends). Extensive research will help you to position yourself in the market, and see whether your products already fit this segment, or whether you should adapt them.

It is important to position yourself in the market. You need to make your company visible to potential buyers. One way to do this is by participating in European trade fairs, although it is important to go to the trade fair which suits your company.

Maison & Object in Paris is one of the principal trade fairs for the middle high segment, while **Ambiente** is of importance for all segments. Another important consideration is a holiday/occasion that you would like to target. For example, if you target Christmas, then it is recommended to participate in **Ambiente**. By regularly participating in trade fairs, you can show that you are a stable and trustworthy trading partner. Furthermore, participating in, but also visiting, trade fairs offers an opportunity to conduct valuable market research. Potential buyers can be identified, market trends can be spotted, and you can see what your competitors have on offer.

Although participating in trade fairs is a good means to make your company visible in the market, it is also relatively expensive. An alternative could be to visit companies (business trips), which could for example be organized by a BSO in your country. Other methods to increase your visibility are establishing a high-quality website showing your product portfolio, sending e-mails to potential buyers, and making phone calls to contact potential buyers.

Invest in product design

In order to target the middle-high market segment, you need your own product range. This means investing in product design and hiring designers to make your products suit this segment. Keep in mind that product design involves costs, which should be included in your cost calculations.

You need to upgrade and 'refresh' your product collection at least twice a year. However, if you operate in very trend-sensitive markets, it is recommended to change your product collection in line with the four seasons. Changing the color of your products according to the season is most important.

You need to have a broader product range for the middle-high segment than for the low-end segment. This is related to its focus; exclusivity instead of price. If you can offer a broader product range, buyers can choose between more different products, emphasizing the uniqueness of each product. An innovative product collection will receive a higher price than standard products.

The crisis strengthens the sustainability trend

European consumers remain concerned with issues of sustainability and are increasingly interested in products which are produced in a sustainable manner. The economic crisis stimulates this trend, as consumers more critically consider their choices. If they buy a product, they expect it to meet all their demands, both in terms of quality and sustainability.

This is also reflected in the importance of the middle-high segment, where quality and uniqueness are vital. By investing

in CSR and fair trade, you can distinguish yourself, and as such make use of the opportunities this trend offers.

Invest in CSR

Although CSR can be considered a cost-item on which companies could relatively easily cut back spending, it is actually of high importance to invest in CSR in order to respond to the sustainability trend. According to FLO, fair trade sales in Europe have been growing at an average of 20% annually since 2000. Important certifications in the home decoration sector are SA8000 and REACH, and an important code of conduct is BSCI (Business Social Compliance Initiative). Please keep in mind that large buyers also have their own codes of conduct, in which they pay attention to the selected issues of sustainability of their suppliers.

Fair trade is becoming mainstream

Although showing continuous growth, fair trade is still a niche market. Nonetheless, mainstream consumers are also becoming more concerned about fair trade principles. As such, next to fair trade products becoming more mainstream, mainstream products are also becoming more fair trade. This implies that mainstream stores are increasingly selling fair trade products, but are also investing in their regular products to be produced in a socially responsible manner. Experts estimate that in the near future, 10% of the home decoration sector will concern fair trade products.

Exporters can become a member of the International Fair Trade Organization (IFAT), although the certification process is lengthy. Therefore, exporters can also determine which IFAT criteria can already be applied to make their products more sustainable and target the mainstream market. While offering a competitive price remains vital, it is also important to include your sustainability effort in your marketing. By attaching a product description and a background story about the producers to each of your individual products, you can show your buyers that your products are unique and produced in a socially responsible manner.

Market entry: increasing opportunities for direct trade with retailers

Retailers were already emerging as an important trade channel for exporters in the home decoration sector before the economic crisis began. EU retailers are often organized in buying groups, combining their buying and marketing efforts. This also means that they are able to import large volumes, making them a suitable direct trading partner for exporters. Currently, retailers have an estimated 50% share in imports, but this could be even higher. The economic crisis leads to a reduction in order size, which makes selling directly to retailers even more attractive. This is especially important for producers which are investing heavily in product design, as their products are more expensive. By cutting out the middleman, they can save costs and compete better with other companies.

In order for exporters to be ready to trade directly with retailers, it is recommended to:

Adapt your selling price: you can set your price higher when directly targeting a retailer.

When using traditional distribution channels, the FOB price is around 1/5th to 1/7th of the consumer end-price, whereas it is 1/3rd to 1/4th of the consumer price when selling directly to retailers. Export margins are higher when trading directly with retailers.

Product development: when selling directly to retailers, you need to develop and improve your own product range. A wholesaler or importer often has its own design department and an exporter can produce a tailor-made product for these players. Yet, when targeting a retailer, you have to develop and design your own product range. It is recommended to develop at least two product collections per year.

Market entry: when considering to supply retailers, it might be useful to look for a sales agent to link you up with a retailer. Furthermore, when participating in a trade fair, you should carefully select the hall where you want your booth to be located. Some halls are more focused on retailers instead of high-volume trade, which will make your participation more effective.

3 RECOMMENDATIONS TO BSOS

BSOs are recommended to provide the following support to exporters to help them cope with the current economic crisis:

Organize workshops

Informative workshops can help exporters to learn about important issues such as European market access requirements, product design, CSR and conducting market research. Workshops can guide exporters in their process of targeting the middle-high market segment, investing in CSR, and assessing their market entry strategy. For instance, a workshop can make exporters aware of the importance of CSR, and provide information on the most important guidelines and certification schemes for the home decoration sector.

Provide information

BSOs can offer information on the European home decoration market, including market trends, as exporters often lack necessary market information. This information can be provided in the form of short market briefs distributed at regular intervals. BSOs can also subscribe to interesting magazines for the home decoration sector, or buy books on trends, which are (too) expensive for many companies individually. Furthermore, BSOs can send newsletters to inform exporters about the latest trends, interesting websites and other sources of information.

Support product design

BSOs can assist their exports by providing design trainings, or by developing a designer network from which exporters can select a designer when needed. Another

possibility can be to cooperate with design schools in the country. In this way, links between the sector and local education can be strengthened to optimise the atching of skills of graduates with the needs of the sector. Students can be linked up with manufacturers, for example through internships.

BSO support in this field is vital at this moment, because exporters do not always know what product designs suit the middle-high market segment. Moreover, they are not always aware of the necessity to assign budget to product design, and the possibility to hire designers.

Support matchmaking activities

During this crisis, it is important for exporters to retain existing clients and to step up their efforts to find new ones. BSOs can provide assistance in matchmaking activities, especially since trade fair visits are expensive. Next to this, BSOs can also organise business trips for exporters, which is an effective means to establish contacts with potential buyers. Another possibility is to invite European buyers to national trade fairs in the exporters' country. This can be a great opportunity for exporters to come into contact with interested buyers and, at the same time, save on costs.

Know your exporters

Because BSOs have a matchmaking function between European buyers and local exporters, BSOs are recommended to remain aware of the strengths and weaknesses of their exporters by doing a SWOT analysis. BSOs must know which exporters are a trustworthy trading partner, and which ones could harm the image of the sector in their country. BSOs should incorporate aspects such as financial background, product collection and product design capacity, price and quality, packaging, production capacities, delivery terms, and innovativeness. For example, if an importer is looking for a supplier with a wide range of high-quality products, BSOs need to know which exporter matches this description.

Arranging logistics

When exporting smaller quantities, shipping costs increase. BSOs can assist exporters by arranging consolidated shipments, meaning that shipments of several exporters are combined. Furthermore, they can assist with door-to-door shipments when exporters want to sell directly to retailers. Arranging warehouse capacity in the EU could also greatly facilitate logistics for your exporters. In this way, BSOs can help reduce freight costs for exporters, allowing their exporters to offer more competitive prices to European buyers.

4 Useful Sources

Market information

CBI Market Information Database www.cbi.eu/marketinfo - including sector surveys, product surveys, export guidelines, information on market access requirements, and other useful documents for exporters who want to target the EU market for decorative articles.

Source : Internet, CBI Market Survey

अन्तरराष्ट्रिय व्यापार मेला सम्बन्धी जानकारी

देहायका मुलुकहरुमा निम्न अन्तरराष्ट्रिय व्यापार मेलाको आयोजना हुने भएकोले सम्बन्धित क्षेत्रका इच्छुक व्यवसायीहरुले उल्लेखित मेलामा सहभागिताको लागि सम्बन्धित ठेगानामा सम्पर्क गर्न सक्नु हुनेछ।

Country	Particular	Adresses	Organizer (Fact Sheet)	Product Group
Austria	Name of Fair Date Venue	Xmas Craft & Gift Fair Dec. 5 - 9, 2009 Adeillaide Showground	Kym Jones Exhibitions 623, Marion, South Plympton, Australia. Tel: + (61)-(8)-81771499 Fax: + (61)-(8)-81771488	Art & Crafts, Jewelery, Gift Ware, Glassware & Ceramics, Decoatives, Handicrafts
China	Name of Fair Date Venue	GuangZhou International Art Fair Dec. 10 - 14, 2009 Guangzhou Jinhan Exhibition Centre	Organization Committee, Guangzhou International Art Fair Fax: +86-20-83842121 E-mail: artfair@gzartfair.com Web: www.gzartfair.com/	Arts & Crafts, Antiques, Oil Painting, Sculpture
China	Name of Fair Date Venue	Int'l Jewellery China (IJC) Jan. 5 - 8, 2010 Hong Kong Convention & Exhibition Centre	World Trade Fair Ltd. P.O. B. 86294, Hong Kong – (Hong Kong S.A.R.) • Fax: 852-68386168	Fashion Jewellery; Materials; Accessories Watches, Belts, Buckles, Scarves, Shawls, Handbags, Ornaments & Accessories Etc.
France	Name of Fair Date Venue	Int'l Art Fair Oct. 22 - 25, 2009 grand palais cour carree du louvre	Reed Expositions France Fax: + 33 (0)1 47 56 64 29 E-mail: info@fiac.com Web: www.fiacparis.com	Modern & Cont. Art, Paintings, Sculpture, Drawings, Prints, Works On Paper, Photography, Video And Installations
Germany	Name of Fair Date Venue	Frankfurt Int'l Fai, Ambiente Feb. 12 - 16, 2010 Internationale frankfurter Messe	Messe Frankfurt GmbH Fax: +49-69-7575-5770 E-mail: ambiente@messefrankfurt.com Web: www.ambiente.messefrankfurt.com	Gifts, Handicrafts, Furniture & Furnishings, Ceramics, Glassware, Jewelry, Arts & Crafts, Antiques
Germany	Name of Fair Date Venue	Inhorgenta Europe 2010 Feb. 19 - 22, 2010 New Munich Trade Fair Centre	Messe Munchen GmbH Messegelände, Munchen – 81823 (Germany) Fax: 49-89- 94920729/94920319/94911429	Precious Stones, Pearls, Silverware, Jewellery, Machinery, Tools - DP Etc.
Japan	Name of Fair Date Venue	Osaka Int'l Trade Fair Mar. 15 - 20, 2010 Osaka, japan		Arts And Crafts, Gifts, Souvenirs
Poland	Name of Fair Date Venue	Art & Craft Festival Dec. 4 - 9, 2009 Poznan Int'l Fair Ground	Poznan International Fair Ltd. Glogowska Street 14, Poznan Poland-60734 Fax: +(48)-(61)-8665827	Art And Craft, Handirafts
Poland	Name of Fair Date Venue	AMBERIF Int'l Fair Mar. 10 - 13, 2010 Trade Fair Centre MTG SA	Gdansk International Fair Co. Fax: +48-58-554-9207 E-mail: amberif@mtgsa.com.pl Web: www.amberif.pl/	Jewellery With Amber, Jewellery, Gemstones, Silverware, Gifts, Watches, Crystalware, Artistic Glass, Porcelain, Applied Art.
Portugal	Name of Fair Date Venue	Papergift 2010 Mar. 11 - 14, 2010 Feira Internacional de Lisboa	Feira Internacional De Lisboa Rua do Bojador, Parque das Nacoes, Lisboa – 1998-010 (Portugal) • Fax: 351-21- 8921555/8921512/8921516	Arts & Crafts, Giftware, Home Decorations, Home Textile, Fashion Jewelry & Accessories, Packagings, Paper Products, Stationery Goods Etc.

अन्तरराष्ट्रीय व्यापार मेला सम्बन्धी जानकारी

Spain	Name of Fair Date Venue	PromoGift Trade Fair 2 - 4 Sept., 2009 Feria de Madrid	IFEMA	Art & Craft, Promotional Gift
Thailand	Name of Fair Date Venue	Bangkok Gem & Jewelry Fair Sept. 15-19 , 2009 Feb. 26-Mar. 2, 2010 Impact Convention Center	Dept. of Export Promotion & Thai Gem and Jewelry Traders Association T. Banmai, A. Pakkred, Nonthaburi 11120, Thailand Email: info@bangkokgemsfair.com Web: www.impact.co.th	Gems & Jewelry
United Kingdom	Name of Fair Date Venue	London Art Fair Jan. 13 - 17, 2010 Business Design Centre		Arts & Antique Jewellery, Furniture, Decorative Art, Handicrafts, Young Arts Fair etc.
United Kingdom	Name of Fair Date Venue	Autumn Fair 2008 Sept. 6 - 9, 2009 NEC Birmingham	NEC Birmingham Birmingham , B40 INT Web: www.autumnfair.com Tel: 020 7728 3949 Fax: 020 7728 3900	Art & Crafts, Giftwares, Decoratives
United Kingdom	Name of Fair Date Venue	Sprit of Christmas 2009 Nov. 4 - 8, 2009 Olympia, London	Olympia, London Hammersmith Road Kensington , London W14 8UX Fax: 020 7370 8142 Web: www.clarionevents.co.uk	Giftwares, art & craft
United Kingdom	Name of Fair Date Venue	Chester Antique & Fine Art Fair Oct. 15 - 18, 2009 Chester Racecourse	Chester Racecourse The Racecourse CHESTER, CH1 2LY Fax: 01825 744012 Website: www.penman-fairs.co.uk	Arts & Antique
USA	Name of Fair Date Venue	Seattle Cash & Carry Show November 6 - 8, 2009 Seattle Convention Center	Western Exhibition Inc. 2181 Greenwich Street, San Francisco, CA 94123-3493 Fax : 415.346.4965, Email: showinfo@weshows.com Web: www.weshows.com	Arts & Crafts, Gift Wares
USA	Name of Fair Date Venue	New York Gift Show Jan. 30 - Feb. 4, 2010 Jacob K. Javits Convention Center	Web: www.nyigf.com	Arts & Crafts, Gift Wares
USA	Name of Fair Date Venue	Dallas Int'l Art & Jewelry Show Nov. 5 -9, 2009 Dallas Convention Center	Palm Beach Show 510 Evernia Street, West Palm Florida, United States Of America-33401 Tel: +(1)-(561)-8225440 Fax: +(1)-(561)-8376651	Fine art, antiques, and jewelry
USA	Name of Fair Date Venue	Glass Craft & Beads Expo Apr. 7 -11, 2010 Dallas Convention Center	Las Vegas Management E-mail: patty@lvmanagement.com Web: www.glasscraftexpo.com/	Gifts, Handicrafts, Arts & Crafts, Antiques, Glass & Beads Craft
USA	Name of Fair Date Venue	Sanfrancisco Cash & Carry Show Oct. 3 - 5, 2009 Concourse Exhibition Hall	2181 Greenwich Street, San Francisco, CA 94123-3493 Fax : 415.346.4965 Email: showinfo@weshows.com Web: www.weshows.com	Arts & Craft, Giftwares,

Source : Internet

**नेपाल हस्तकला महासंघद्वारा र महासंघको सहयोगमा आयोजित
कार्यक्रम तथा गतिविधि सम्बन्धी भलक
२०६४ माघ देखि २०६६ भाद्रसम्म**

कार्यक्रम	विवरण	सहयोगी/सहकार्य संस्था	मिति	सहभागी संख्या
गोष्ठी तथा अन्तरक्रिया	बौद्धिक सम्पत्ति अधिकार सम्बन्धी परिचयात्मक कार्यक्रम	घरेलु तथा साना उद्योग विभाग	२०६४ फागुन २८	३२ जना
	Handicraft Emporium भवन संचालन सम्बन्धी अन्तरक्रिया		२०६४ चैत्र २५	३५ जना
	हस्तकला डिजाइनरहरुको आवश्यकता पहिचान कार्यक्रम		२०६४ चैत्र ११	१५ जना
	काष्ठकलाजन्य वस्तुको क्वारेन्टाइन सम्बन्धी अन्तरक्रिया		२०६५ वैशाख १७	३० जना
	आ.ब. २०६५/६६ को बजेट बारेमा पूर्व बजेट अन्तरक्रिया		२०६५ जेष्ठ ९	३० जना
	प्रस्तरकला सम्बन्धी जानकारीमूलक कार्यक्रम		२०६५ जेष्ठ १०	२० जना
	गुणस्तर व्यवस्थापन गोष्ठी		२०६५ जेष्ठ १३ र १४	३० जना
	पूर्व व्यवसाय सम्बर्द्धन सम्बन्धी जानकारीमूलक कार्यक्रम	घरेलु तथा साना उद्योग विभाग	२०६५ आषाढ १५	२८ जना
	भारतमा नेपाली हस्तकला निकासी प्रक्रिया गोष्ठी		२०६५ आषाढ १९	३५ जना
	घरेलु तथा साना उद्योग प्रवर्द्धन सम्बन्धी अन्तरक्रिया	नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ	२०६५ भाद्र ६ गते	३५ जना
	ई-कमर्स सम्बन्धी गोष्ठी	नेपाल निर्यात परिषद्	२०६५ आषाढ २९, ३०	१८ जना
	हस्तकला निकासी प्रक्रिया र चुनौती विषयक गोष्ठी	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	२०६५ भाद्र ९	८० जना
	चाँदीजन्य गरगहनामा डिजाइनको महत्व सम्बन्धी अन्तरक्रिया		२०६५ आश्विन १२	१२ जना
	हाते कागजजन्य वस्तुको व्यवसायमा उद्यमीहरुको भूमिका विषयक गोष्ठी	नेपाल हाते कागज संघ	२०६५ कार्तिक २२	२४ जना
	ताइवानी प्रतिनिधि मण्डलसँग अन्तरक्रिया		२०६५ कार्तिक २८	३० जना
	औद्योगिक नीति तथा वाणिज्य नीति सम्बन्धी अन्तरक्रिया		२०६५ पौष ४	३० जना
	हस्तकला उद्यमीहरुका लागि बैंकिंग जागरण कार्यक्रम	कृषि विकास बैंक लि.	२०६५ माघ ६	४० जना
	प्राकृतिक रेसा व्यावसायिक विकास अन्तरक्रिया	वातावरण व्यवस्थापन प्रतिष्ठान	२०६५ फागुन १४	२५ जना
	उर्जा बचत सचेतना गोष्ठी	उद्योग मन्त्रालय, औद्योगिक उर्जा व्यवस्थापन आयोजना	२०६५ फागुन २८	३० जना
	प्रस्तरकलामा समसामयिक समस्या एवं निराकरण सम्बन्धी गोष्ठी		२०६५ चैत्र २	३० जना
	वेबसाइटबाट हस्तकलाको बजारीकरण अभिमुखीकरण कार्यक्रम		२०६५ चैत्र २३	४० जना
	हस्तकला ग्राम सम्बन्धी अन्तरक्रिया		२०६६ वैशाख १३	२० जना
	औद्योगिक सुसम्बन्ध सम्बन्धी अन्तरक्रिया		२०६६ आषाढ ३	६५ जना
चाँदीमा क्याडमियम मिसावटको प्रभाव र समाधान सम्बन्धी सचेतना गोष्ठी		२०६६ श्रावण २३	२०० जना	

**नेपाल हस्तकला महासंघद्वारा र महासंघको सहयोगमा आयोजित
कार्यक्रम तथा गतिविधि सम्बन्धी भलक
२०६४ माघ देखि २०६६ भाद्रसम्म**

कार्यक्रम	विवरण	सहयोगी/सहकार्य संस्था	मिति	सहभागी संख्या
सीप विकास/अभिवृद्धि प्रशिक्षण	धातु मूर्तिमा मुखाकृति कुदाई प्रशिक्षण		२०६४ फागुन ३० देखि २०६५ बैशाख २९	१७ जना
	किमती तथा अर्ध किमती पत्थर पहिचान प्रशिक्षण		२०६५ बैशाख २४-श्रावण २३	१३ जना
	सुती कपडाको पुतली बनाउने प्रशिक्षण		२०६५ जेष्ठ १४ - १८	१० जना
	धुप बनाउने प्रशिक्षण		२०६५ बैशाख १५ - १७	१९ जना
	Product Photography सीप विकास प्रशिक्षण		२०६५ जेष्ठ, आषाढ, भाद्र, पौषमा (१/१ हप्ता)	५० जना
	सुती कपडाको पुतली बनाउने प्रशिक्षण		२०६५ जेष्ठ १४ - १८	१० जना
	ऊनीजन्य वस्तु बुनाई प्रशिक्षण		२०६५ जेष्ठ २३ - आषाढ १३ २०६५ मंसिर ८ -पौष ७ २०६६ आषाढ १० - २४ २०६५ माघ २५-फागुन १०	१६ जना ११ जना १५ जना २० जना
	विक्री कला प्रशिक्षण		२०६५ जेष्ठ २८-मंसिर २७	७ जना
	काष्ठकलामा पाटिना प्रशिक्षण		२०६५ आषाढ ८ - २०	१४ जना
	ई-कमर्स सम्बन्धी प्रशिक्षण		२०६५ आषाढ २९- ३०	१८ जना
	आइकोनोग्राफी सम्बन्धी सैद्धान्तिक प्रशिक्षण		२०६५ भाद्र १६-आश्विन १५	९ जना
	प्राकृतिक रेसा व्यवसाय विकास सम्बन्धी सीप प्रशिक्षण	औद्योगिक व्यवसाय विकास प्रतिष्ठान	२०६५ मंसिर ६ - ९ गतेसम्म	१५ जना
	गुणस्तर व्यवस्थापन प्रणाली सम्बन्धी प्रशिक्षण	प्लानेट फाइनान्स	२०६५ मंसिर १६	५० जना
	Patch Work प्रशिक्षण		२०६५ मंसिर २९-पौष ४	९ जना
	केरा रेसा बुनाई सम्बन्धी उच्चस्तरीय प्रशिक्षण	वातावरण व्यवस्थापन प्रतिष्ठान	२०६५ पौष २८ देखि माघ १०	१२ जना
	काष्ठकला सीप विकास प्रशिक्षण		२०६५ फागुन ८ देखि २०६६ जेष्ठ ७	१४ जना
	ईम्ब्रोइडरी प्रशिक्षण		२०६५ फागुन ४ - १९	६ जना
बाँसजन्य वस्तु उत्पादन प्रशिक्षण		व्यापार तथा निकासी प्रबर्द्धन केन्द्र	२०६५ माघ २८-फागुन १६ २०६६ जेष्ठ ३-१७	११ जना १५ जना
	काठको धूलोबाट हस्तकलाका वस्तु बनाउने प्रशिक्षण		२०६५ चैत्र ९ देखि १४	१२ जना
सीप विकास/अभिवृद्धि प्रशिक्षण	व्यापारिक योजना (Business Plan) तयारी प्रशिक्षण	SME Link परियोजना	२०६५ चैत्र १९ देखि २०६६ बैशाख १८	१५० जना
	पीपलको पातबाट रेसा निकाल्ने प्रशिक्षण		२०६५ चैत्र २५-२८	१२ जना
	ई-मार्केटिङ्ग सम्बन्धी प्रशिक्षण		२०६६ बैशाख १३ -२०	१९ जना
	प्रस्तरकलामा शास्त्रिय दर्शन रेखाचित्र तथा बुट्टा प्रशिक्षण		२०६६ बैशाख ३० - भाद्र २९	२० जना
	Tally सम्बन्धी प्रशिक्षण		२०६६ जेष्ठ ३ देखि आषाढ २	९ जना
	पोतेका वस्तु बनाउने प्रशिक्षण		२०६६ जेष्ठ २४-३१	१२ जना
	व्यापारिक योजना (Business Plan) तयारी प्रशिक्षण	SME Link परियोजना	२०६५ चैत्र १९ देखि २०६६ बैशाख १८	१५० जना

**नेपाल हस्तकला महासंघद्वारा र महासंघको सहयोगमा आयोजित
कार्यक्रम तथा गतिविधि सम्बन्धी भलक
२०६४ माघ देखि २०६६ भाद्रसम्म**

कार्यक्रम	विवरण	सहयोगी/सहकार्य संस्था	मिति	सहभागी संख्या
सीप विकास/अभिवृद्धि प्रशिक्षण	गुणस्तर व्यवस्थापन प्रणाली सम्बन्धी प्रशिक्षण	SME Link परियोजना	२०६५ मंसिर	५० जना
	सूचना प्रविधि सम्बन्धी प्रशिक्षण	SME Link परियोजना	२०६६ जेष्ठ १२-आषाढ १६	७५ जना
	बजारीकरण सम्बन्धी प्रशिक्षण	SME Link परियोजना	२०६६ आषाढ २२-श्रावण २२	७७ जना
	ग्याँस वेल्डिङ प्रशिक्षण	औद्योगिक उर्जा व्यवस्थापन आयोजना, लहसं, काहसं, भहसं	२०६६ आषाढ ७ देखि १२	१४ जना
	भंगी सम्बन्धी प्रशिक्षण		२०६६ आषाढ १४ - १८	८ जना
	चाँदीजन्य वस्तु डिजाइन २०१०		२०६६ आषाढ २४ - आश्विन २३	१४ जना
	पश्मिना डिजाइन २०१०		२०६६ आषाढ २४ (६ महिना)	१२ जना
	हाते कागज वस्तु डिजाइन २०१०		२०६६ आषाढ २४ देखि (४० दिन)	१५ जना
	काष्ठकला सीप विकास प्रशिक्षण		२०६६ आषाढ ३१ देखि आश्विन ३०	२० जना
हस्तकला सम्बन्धी अध्ययन/अवलोकन तथा प्रबर्द्धन कार्यहरू	सुनका गरगहना सम्बन्धी अध्ययन भ्रमणमा सहभागी		२०६५ आषाढ १८ देखि २३, थाईल्याण्ड	१ जना
	उपत्यका भित्रका जिल्ला हस्तकला संघ तथा वस्तुगत सदस्य संघहरूको वस्तुस्थिति अध्ययन		२०६५ वैशाख अन्तिम हप्ता, जेष्ठ पहिलो हप्ता	
	उपत्यका बाहिरका जिल्ला हस्तकला संघहरूको वस्तुस्थिति अध्ययन तथा संघ प्रबर्द्धन		२०६५ आषाढ ७ देखि १० २०६५ आषाढ १३ - १६ २०६५ आषाढ २० - २५	प्र.उपाध्यक्ष, ८ द्वि.उपाध्यक्ष, ७ अध्यक्ष ८ जना
	चितवन/म्याग्दी महोत्सव अध्ययन अवलोकन		२०६५ माघ २ देखि ५	१४ जना
	लमजुङ्ग महोत्सवको अध्ययन अवलोकन		२०६५ माघ २७, २८	१६ जना
अध्ययन अनुसन्धान	बाँसजन्य वस्तुको वस्तुस्थिति अध्ययन अवलोकन		२०६४ फागुन १९ प्याङ्ग गाउँ, ल.पु.	९ जना
	टेक्सटाइल उद्योगको स्थलगत अध्ययन अवलोकन		२०६५ आषाढ १८ भक्तपुर	९ जना
	सुतिजन्य वस्तुको उत्पादन प्रक्रिया अध्ययन अवलोकन		२०६५ आश्विन १० गते लुभू, ल.पु.	९ जना
	भादगाउँले टोपी अध्ययन अवलोकन		२०६५ माघ १९ गते भक्तपुर	८ जना
अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार मेलामा सहभागिता	Fiera del Levante व्यापार मेला		२००८, सेप्टेम्बर १३ - २१	३ फर्म
	L' Artigiano In Fiera व्यापार मेला		२००८, Nov.30 -Dec. 8	२ फर्म
	California Gift Show मेला		२००८, जनवरी १६ - १९	९ फर्म
	Orlando Gift Show मेला		२००९, जुलाई २५-२८	१ फर्म
	World Original Commodity Fair		२००९, अप्रिल १८-२२	२ फर्म
	China Conty Masterwork & Int'l Arts & Crafts Exhibition		२००८, Oct.29 -Nov. 2	४ फर्म
	दिल्ली हाट व्यापार मेला		२००८, डिसेम्बर १६ - ३०	२५ फर्म

नेपाल हस्तकला महासंघका अध्यक्षज्यू वर्ल्ड क्राफ्ट काउन्सिल, एसिया प्यासिफिक क्षेत्र, दक्षिणको उपाध्यक्षमा निर्विरोध निर्वाचित

विश्वका कला कौशल, सम्पदा, सिर्जना, कलाकारिता एवं सिर्जनशीलताको समयसापेक्ष विकास गर्न, प्रवर्द्धनात्मक कार्य सम्पादन गर्न र सदस्य मुलुकहरुबीच आपसी सहयोग एवं सद्भाव विकास गर्ने उद्देश्यले वर्ल्ड क्राफ्ट काउन्सिलको स्थापना भएको हो। यसै अन्तर्गत एसिया प्यासिफिक क्षेत्रस्थित सदस्य मुलुकहरुको कला कौशल एवं कला सम्बन्धी क्षेत्रको कार्य गर्न र गतिविधि संचालन गर्न वर्ल्ड क्राफ्ट काउन्सिलका, एसिया प्यासिफिक क्षेत्रको व्यवस्था गरिएको छ। यही सन् २००९ को अक्टोबर १ देखि ७ तारीखसम्म इरानको हामेडनमा ३२ औं वर्ल्ड क्राफ्ट काउन्सिल, एसिया प्यासिफिकको क्षेत्रीय सम्मेलन हुँदैछ।

सो सम्मेलनको अवसरमा हुने नयाँ कार्यकारिणी बोर्डको निर्वाचनमा उम्मेदवारीका रूपमा **वर्ल्ड क्राफ्ट काउन्सिल, एसिया प्यासिफिक क्षेत्र, दक्षिण उप क्षेत्र** समूहबाट सो संगठनको उपाध्यक्ष पदका लागि यस महासंघका **अध्यक्ष श्री पुष्करमान शाक्य** ले मनोनयन दर्ता गरेकोमा उहाँ उपाध्यक्ष पदमा निर्विरोध निर्वाचित हुनु भएको छ। विश्वको यस्तो गरिमामय पदमा निर्वाचित हुनु महासंघ लगायत सम्पूर्ण हस्तकला उद्यमी व्यवसायीहरुका साथै राष्ट्रकै गौरवको कुरा हो। उहाँको यस कार्यकालको पूर्ण सफलताका लागि समस्त हस्तकला उद्यमी व्यवसायीहरुले हार्दिक बधाई ज्ञापन गर्दछ।

हार्दिक बधाई

वर्ल्ड क्राफ्ट काउन्सिल,

एसिया प्यासिफिक क्षेत्र, दक्षिण उप क्षेत्रको उपाध्यक्षमा

यस महासंघका अध्यक्ष श्री पुष्करमान शाक्यज्यू
निर्विरोध निर्वाचित हुनु भएकोमा यस महासंघ लगायत
समस्त नेपाली हस्तकला उद्यमी, व्यवसायीहरु
उहाँको कार्यकालको पूर्ण सफलताका लागि
हार्दिक बधाई ज्ञापन गर्दछ।

नेपाल हस्तकला महासंघ

परिवार

उपमा मार्ग, थापाथली काठमाडौं

8th Handicraft Trade Fair 6th Craft Competition

Organized by:
Federation of Handicraft Associations of Nepal
In cooperation with: PlaNet Finance

महासंघको प्रकाशनहरु

1. The Iconography of Nepalese Buddhism	US\$ 10.00
2. The Iconography of Nepalese Buddhism (Germany)	US\$ 15.00
3. Short Description of Gods & Goddesses	US\$ 03.00
4. Product Catalogue (8 Sheets per set)	US\$ 03.00
5. Artistic Heritage of Nepal	US\$ 10.00
6. Sacred Art of Nepal (All price include mailing charges)	US\$ 30.00

To,

प्रकाशक:

नेपाल हस्तकला महासंघ

पो.व.नं. ७८४, उपमामार्ग, थापाथली
काठमाडौं, नेपाल

फोन : ४२४३०१५, ४२४४२३९, ४२४५४६७
फ्याक्स: ९७७-९-४२२२९४०

E mail: han @ wlink.com.np

URL: www.nepalhandicraft.org.np

सम्पादक

देवराज बज्राचार्य, ऋषिराज सुवेदी